

1900

ÁLLAMTITKARSÁG

SZERKESZTŐ: PARAGÓ JENŐ

BUDAPESTI
152. MÁR
KIVETTE

EGYETEMI KÖNYVTÁR
1885

8180

E sajtótermék szétküldését meg
engedem.

Dr. BRASSOVÁN JULIAN
Államügyész.

Varsányi Iren a Vigszínház
művésznője. Ára 4 kor

BAYOR GIZI, a Belvárosi Színház vendége.

(Labart felvétele)

Varsányi Irén.

mit Alfred Kerr Duse Eleonáról mond, az tökéletesen ráillik Varsányi Irénre is: „*In Jahrhunderten einmal erscheint ein Mensch ihrer Gattung.*“ Egy évszázad csak egy ilyen embert terem! „*Ohne Nachbarschaft, leuchtet sie und verglüht.*“ A közelébe nem ér senki; neki, aki

világít és elhamvad.

Rivális nélkül áll a magyar színpadon Varsányi Irén. Nincs még egy olyan színésznőnk, mint ő és a Vigszínházon kívül nincs Európa semelyik színpadának sem egy Varsányi Irénje. A Duse Eleonóra szíve, a Rejane szellemessége, a Sarah Bernhardt ereje, az Else Lehmann mélysége, Sorma Ágnes finomsága van meg ebben a nagyszerű asszonyban, akit szeretnünk, dődelgetnünk, tisztelnünk kell; mert a magyar geniusznak dicsőségét jelenti és hirdeti ő.

Látták legutóbbi szerepében? Az amerikai dráma szerelmes asszonyát játssza és szenvedni végig este hattól kilencig. Senki úgy szenvedni nem tud, mint ő. Minden asszonyi szenvedés az ő szívébe van zárva és az ő ajkán szólal meg. Bánata glóriát von a feje köré és besugározza alakját, amely finom és törékeny és semmi sincs benne a ma asszonyának démoni voltából. Hogy szép asszony-e? Nem tudom. Sohasem kerestem arcának szépségét, természetének karcsúságát, szemének tüzét. Aminthogy nem néztem soha, hogy divatos-e a ruhája, a kalapja, a frizurája. Csak őt néztem, csak a művészetét láttam mindig . . .

Az amerikai dráma szerelmes asszonya megöli a férfit, aki megcsalja, megalázza, szerelmes ábrándjaitól fosztja meg. A gyilkos asszony bírái elé kerül és misztikus miliőben, a bírói asztal gyertyáinak fényében magát a Szenvedést látjuk, néma szoborként. Milyen fenséges ez a halgatás. Mennyire megértjük a drámát az első pillanatban, amint az asszony fájdalmas arcát, szomorú tekintetét meglátjuk. Milyen ékesen beszél ez a néma póz: a bíró még keresi az igazságot, mi már megtaláltuk, nekünk már elmondotta ez a gesztustalan, szoborszerű jelenség, hogy mi ment végbe abban az asszonyi szívben, amelyet előttünk keresztre feszítenek. És azután a dráma folyamán: amikor megtudja a valóságot és a nagy leszámolásra készül. Amint végigvonszolja magát a színpadon, amint kezébe ragadja a korbácsot, amint elszántan szemébe néz a csalónak, hogy azután megszédüljön ismét, szerelmes asszonnyá legyen újra és higgyen és reméljen és szeressen. Ahogy az érzéseknek ez a vad skálája végig viharzik a lelken: a teste is, finom alakja is hozzá idomul az érzésekhez; az ugrásra kész párdúc és a turbékolásra kész gerlegalamb van előttünk, egy vad, féktelen asszony és egy szelíd, szerelmes nő, aki hinni akar, mert szeretni akar. Nem a legfinomabb eszközökkel dolgozik az amerikai dráma szerzője, ám a Varsányi Irén művészete nemes szeretetet ad a közönséges színpadi fogásoknak is . . .

És — látták vigjátéki szerepben; emlékeznek vigjátéki sikereire? Mennyi finom huncutsággal játszik olyankor. Az ember csodálkozva nézi. Hiszen kész csodát lát. Az a színésznő, aki tegnap egy szavával, egy tekintetével, egy sóhajtásával megmarkolta a szívünket: ma maga a vidámság és az öröm könnyeit csalja szemünkbe. Milyen kedves, milyen ötletes, milyen okos. Milyen drága! — mondhatnám pesti kiszólással, de finom figurája, finom művészete nem bírja el a triviális jelzöt.

Az organuma: muzsika. Egyszer Chopin, másszor Beethoven. Egyszer lágy és meleg, másszor drámai és vad.

Nem lehet kellőképp értékelni őt, csak örvendezni lehet annak, hogy van és hogy itt van nálunk és a miénk egészen. Legszébb javaink, legértékesebb kincseink közül való.

„*Sie ist so gross, —* mondja Alfred Kerr Duse Eleonóráról — *wie ein Traum sie geschaffen.*“ Álom-e, vagy valóság, hogy Európa legnagyobb színésznője a miénk! ? . . .

Faragó Jenő.

Mi a célja a két művészeti Tanácsnak ?

*

**Hubay Jenő, Császfár Elemér, Szász Károly,
Kacsóh Pongrác, Szemere György, Kern Aurél
és Szabados Béla nyilatkozatai a Színművészeti
és Zeneművészeti Tanácsról.**

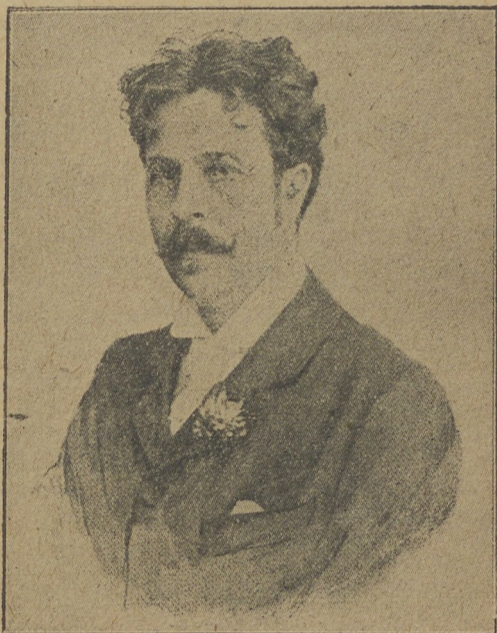
*

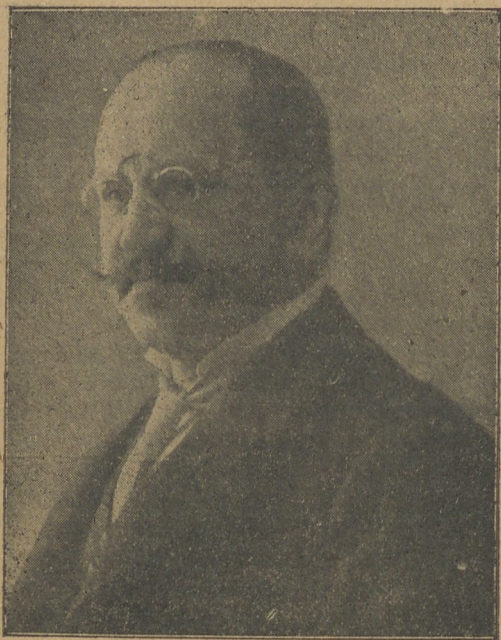
franciaországban már évtizedek óta működik a „*Conseil supérieure d'enseignement*”, — művészetek legfőbb tanácsa, amely a közoktatásügyi minisztert informálja minden a művészetekhez tartozó kérdéssről. Tagjai a legelőkelőbb francia művészek, esztéták, akik vállvetve törekednek arra, hogy a

francia művészet minél magasabb színvonalat érjen el, — harcot hirdetnek az erkölcsstelen irányzatok ellen — és főcéljuk, hogy a művészetből élők — írók, színészek, zenészek stb. a lehetőségig függetlenítsék magukat a mindennapi élet kínos gondjaitól. Ezek az intenciók vezethették a magyar közoktatásügyi kormányt is, a Színművészeti és Zeneművészeti Tanács megalapításánál.

**

ÁBRÁNYI EMIL

SZÁSZ KÁROLY

A Színművészeti Tanács elnöke id. *Ábrányi Emil* lett, — ügyvezető elnöke: *Császár Elemér*, tagjai: *Vojnovich Géza*, *Szász Károly*, *Szemere György*, — a Zene-művészeti Tanács elnöke *Hubay Jenő*, tagjai; *Kern Aurél*, *Kerner István*, *Kacsóh Pongrácz dr.* *Szabados Béla*, *Szendy Árpád* és *Buttykay Ákos*. Mindkét tanács jegyzője *Sallay Géza dr.* — a közoktatásügyi minisztériumba beosztott tanár.

A *Színházi Világ* munkatársa felkereste a Színművészeti és Zeneművészeti Tanács kinevezett tagjait, akik az új intézmény feladatairól és céljairól a *Színházi Világ* útján a következő információt adták a nagyközönség részére:

Császár Elemér dr.

— az Akadémia tagja, — a Színművészeti Tanács ügyvezető alelnöke a következőket mondta:

— A Színművészeti Tanács a Nemzeti Színház műsorával fog foglalkozni — és mint ilyen helyettesíteni fogja a régi és megszűnt drámabíráló bizottságot. Új darabok előadását, régi színművek reprizét a Nemzeti Színház igazgatójával teljes egyetértésben fogja megállapítani. Ezenkívül azonban a Nemzeti Színház minden ügye a színészek dolgai, műsor ügyek stb. természetesen továbbra is az igazgató hatáskörében maradnak, — a Tanács egyáltalában nem fog beleavatkozni a színház belső ügyeibe. A „Tanács elnevezése szerintem helytelen, tulajdonképpen „Színi-irodalmi Tanács“ néven kellett volna megalakulnunk. Csak színi irodalommal — és nem színházi ügyekkel

fogunk foglalkozni, — ez a magyarázata annak, hogy színészek képviselte a Tanácsban nem foglal helyet.

— Szeretném ha a XIX. század magyar drámai kincseit; színműirodalmunk javatermését népszerűsíteni tudnók a pesti közönség előtt. A világirodalom sok jelentős alkotását - melyek még nálunk is ismeretlenek -

HUBAY JENŐ

(Labori felvétele)

KERNER ISTVÁN

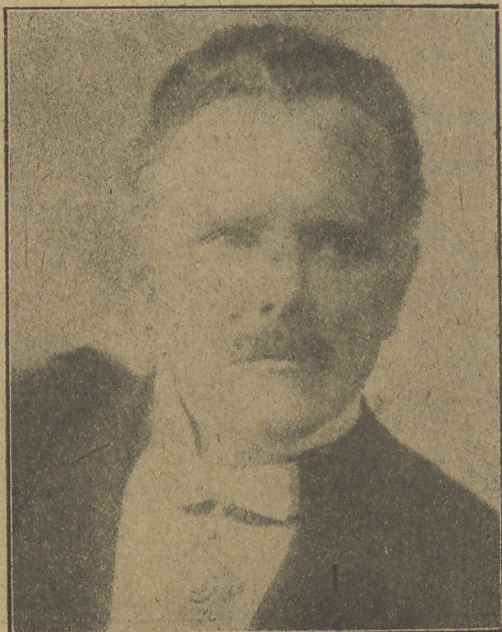
— cikkeiben és egyéb uton. Ezért helyesnek tartom a Színművészeti Tanács megalakulását és örömmel fogok abban közreműködni. Célunk világos, — művészetet és magyarságot akarunk adni. Minden kérdésben a Nemzeti Színház igazgatójával egyetértésben fogunk eljárni. Tulajdonképen informatív szerve leszünk a közoktatásügyi miniszternek. Remélem munkánk sikeres lesz és működésünket kiterjeszthetjük majd a vidékre is.

színre akarjuk hozni. Szóval minden színirodalmi kérdéssel foglalkozni fogunk. A Nemzeti Színház igazgatójának autonóm hatáskörét semmiben sem fogjuk korlátozni, — neki is csak épen úgy tanácsadó szerve leszünk, mint a közoktatásügyi miniszternek.

Szász Károly

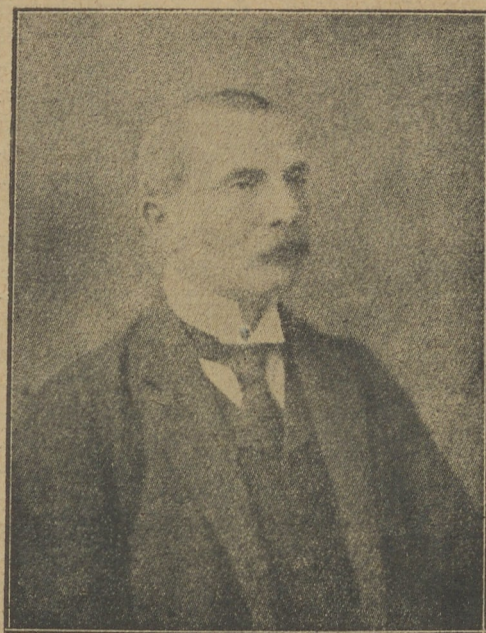
— a képviselőház volt elnöke, — a Színművészeti Tanács tagja ezt mondta:

— A megszűnt drámaíró bizottság felállítását magam is többször sürgettem,

BUTTYKAY ÁKOS

(Labori felvétele)

SZEMERE GYÖRGY

Szemere György

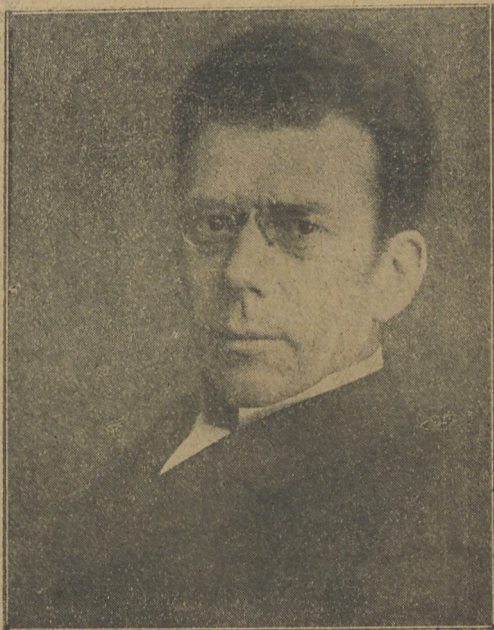
író, — a Színművészeti Tanács tagja ezt mondta:

— A Színművészeti Tanácsot szükségesnek tartom, mert nincs drámabíráló bizottságunk. Munkánk nagyjában e megszűnt bizottság működésének folytatása lesz. Célunk: egészséges, művészi, magyaros színműirodalom, magas nivó a színházakban, aközön-ség megnyerése nehezebb műfajok számára.

Hubay Jenő

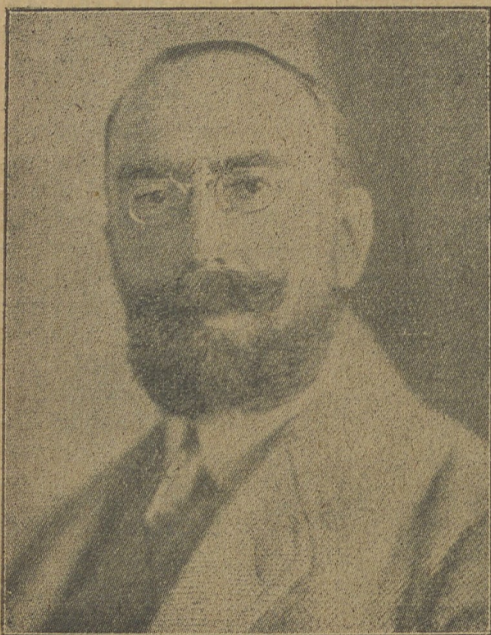
a Zeneakadémia igazgatója — a Zeneművészeti Tanács elnöke — következőképen nyilatkozott:

— Régi, hő vágya teljesedett be a zenészvilágnak a Zeneművészeti Tanács felállítással. Magam is már régebben felhívtam a kultuskormányfigyelmét az ilyen Tanács megszervezésére. A Zeneművészeti Tanács foglalkozni fog minden zenei kérdéssel. A Tanács csak konzultatív jellegű lesz, a közoktatásügyi minisztérium zenei fóruma, — amely azért alakult meg, hogy a közoktatásügyi minisztert zenei ügyekről tájékoztassa. Eddig ez a Zeneakadémia igazgatójának funkciója volt.

SZENDY ÁRPÁD

(Labori felvétele)

KERN AURÉL

téssel. Szerződéshez fogunk juttatni sok tehetséges, fiatal és még ismeretlen zenészt. Előkészítjük majd zeneművek jó, és főleg olcsó kiadását, hogy minél szélesebb rétegben terjedjen a zene-kultúra.

Bebizonyosodott, hogy hazánknak milyen hatásos propaganda eszköze rejlik a külföldön szereplő tehetségeinkben. A szegény kis *Pártos, Vecsey*, a *Waldbauer-Kerpely* négyes és még sokan mások már eddig is megbecsülhetetlen szolgálatot tettek oda-künn kulturánk elis-

A Zeneművészeti Tanács nagy terveket tűzött maga elé. Reformálni akarja úgy a főiskolai mint a közép és népiskolai zene-oktatást. Operatársulatokat fogunk szervezni, melyek mint az olasz *staggione*-k bejárják majd az országot, hogy a nehezebb, és a magyar vidéken még jóformán ismeretlen klasszikus operákat népszerűsítsék. Fiatal zeneszerzők műveit fogjuk kiadni, — elsősorban azokat, akik nem bírtak kellő rugékonysággal és nem rendelkeztek műveik kiadatása érdekében megfelelő összekötte-

SZABADOS BÉLA

SALLAY GÉZA dr.

mertetésének. A Zene-
művészeti Tanács in-
tézményesen fog fog-
lalkozni művészeink,
virtuózaink külföldre
juttatásával, hogy élő
bizonyosságai legyenek
annak, hogy nálunk
nagy és nyugateurópai
kultúra van — és ebbe
belekapcsolódva fejlett
zenei élet.

Bizom abban, hogy
a Zeneművészeti Ta-
nács el fogja érni cél-
jait és nagy szolgálá-
tot tehet majd a ma-
gyar kulturának.

Kern Aurél

— a Nemzeti Zenede
igazgatója — a Zene-

művészeti Tanács tagja
a következőket mondta :

— A Zeneművészeti
Tanács megalakulása
elkerülhetetlenül szük-
séges volt. Mint most
minden — úgy a zenei
élet is alapos rekon-
strukcióra szorul; —
a multak mulasztásait,
a háborus kormányok
nemtörődömségét, és
a kommun pusztítá-
sait itt is pótolnunk
kell. Főleg ezért ala-
kult meg a Zene-
művészeti Tanács, a
mely foglalkozni kíván
a zenei élet minden
ágával. A Zenemű-
vészeti Tanács a köz-

CSÁSZÁR ELEMÉR dr.

oktatásügyi miniszter zenei szakközege lesz. Eddig úgy volt, hogy a zenei ügyek, zenei vonatkozású beadványok, tervek évekig heverték a miniszter fiókjában, mert nem volt megfelelő szakközege az ilyen ügyek elintézésére. A miniszter ezentúl minden zenei vonatkozású ügyet hozzánk juttat kidolgozásra, — mi ezekről referálni fogunk legjobb belátásunk és tudásunk szerint. — Terveink: operatársulatok szervezése, a zeneoktatás reformja, olcsó kottakiadások megszervezése, fiatal tehetségek fölkarolása. Az elhanyagolt és lezüllött dalárdákat is újjászervezzük, mert tudatában vagyunk annak, hogy ezek milyen hatalmas kulturtényezők. Gyűjteni fogjuk a régi magyar zenei emlékeket, kurucdalokat, stb. és ezeket majd hozzáférhetővé tesszük a nagy közönség számára. Folklor gyűjteményeket rendezünk majd sajtó alá, ez is egy nagyon elhanyagolt ága zenei életünknek. Ösztöndíjakkal fogjuk fokozottabb munkára serkenteni tehetségeinket. A meglévő ösztöndíjak kiosztásánál is véleményező forum leszünk. Zenei szakönyveket fogunk lefordíttatni. Sok, sok terv — kérdés, hogy melyik lesz-e az anyagi erőnk e tervek keresztülvitelére.

Szabados Béla

— a Zeneakadémia tanára — a Zeneművészeti Tanács tagja ezt mondta:

— Még nincsen sok mondani valóm. Egyelőre csak azt a tévhirt akarom eloszlatni — amely a városban kering, — hogy mi az Operaház felettes hatósága leszünk. Ez nem így van, — ellenkezőleg minél szélesebbkörű autonómiát akarunk biztosítani az Operaház igazgatójának. Eddig az volt a baj, hogy az Opera igazgatójának tulságosan meg volt kötve a keze és így nem érvényesíthette kellőképpen egyéni tudását, ambíciója bizonyos korlátokon megakadt. Ez kárára vált Operánknak, ezen segíteni kell és mi segíteni fogunk. Más mondani valóm még egyelőre nincsen.

Kacsóh Pongrácz dr.

főigazgató, a Zeneművészeti Tanács tagja így nyilatkozott:

— Meg vagyok győződve, hogy a Zeneművészeti Tanács meg fog felelni hivatásának. Rengeteg rekonstruktív munkánk lesz. Sok, nagyon sok tenni-valónk van. Nagy megtiszteltetésnek veszem, hogy ebben a munkában részt vehetek.

A beteg és az egészséges Ambrus.

Irta: **Bródy Sándor.**

Nem vagyok szomorú, hogy nálam nélkül mult el ez a szezon, ha ugyan már elmúlt, nem lehetetlen, hogy most kezdődik.

Nem tartom beteges dolognak, — inkább egészségesnek, — hogy ebben a borzalmas kaoszban és nagyszerű készülődésekben sem a publikum, sem a színházak és a legfőképen a szinigazgatók nem veszítették el kontenánuszukat.

Hallom, tele van minden színház. Egyiknek-másiknak előadásait is megnéztem. A darabok, a játék, sőt a publikum is érdekelt.

A Nemzeti Színházban a legjobban érdekelt maga az igazgató, Ambrus Zoltán, aki még mindig gyöngélkedik, de betegeskedve is dolgozik annyit, mint két más direktor. A Nemzeti Színházban pedig legalább is háromszor olyan nehéz a munka, mint három más privát színházban.

Most a Szinművészeti Tanácsot hozták az Ambrus Zoltán nyakára, akinek a kis ujjában több a judiciuma, mint az összes honi tanácsoknak. Nincs szükség tanácsra, ítélet, izlés és adminisztráció dolgában.

De nem baj. Majd ki és elkopnak a tanácsok és ő marad.

Örömmel ültem multkor dunnás ágya mellett és egy jó palack bor mellett, két rossz szivar mellett elbeszélgettünk.

Mindössze harmincnégy esztendeje ismerjük egymást. Jóban, rosszban szerettük egymást, én legalább szivemből nagyon szerettem őt, nem is mondhatom meg, hogy milyen nagyon.

Csak jó ítéletet, csak igazságot, csak önzetlenséget láttam

KACSÓH PONGRÁC dr.

(Labori felvétele)

tőle. Nem ismertem soha senkit, aki szindarabhoz, íróhoz és színészhez jobban értett volna. Jézusi türelme volt és ma sem hagyta el, pedig minden módon megpróbálják, hogy elvegyék a kedvét, hogy elveszítse a szívét és otthagyja az ő tiszta székely vérében a cifra vásárban. Az a vigasztaló rám nézve, hogy én bizom az egészségében, mert ismerem, szívósabb, elszántabb magyart nála nem is ismertem. Hiszen öccse ama főtisztelendő Spet kanonok urnak, aki az egész elkeresztelési harcot csinálta, egymaga kezdte, az egész liberális világ és világsajtója ellen.

Ambrus se transigáló keresztény, nem a kurzus, vagy akármelyik párt embere, hanem evangélista, különösen okos ember, aki a dolgok célját és végét világosan látja.

Lázban, — mert még mindig van egy kis lázacskája — és láz nélkül világosan látja a dolgokat. Vigyáz a régi jó magyar darabokra és készíti elő az újakat; és nem forradalmi idő átmenetére dolgozik, hanem a Nemzeti Színház jövőjére, mert az a nehéz természet, aki csak nagy, mély és tartós állapotokkal kíván foglalkozni.

Mosolyog a vicces intrikákra, mérges gyűlölködésekre és ez az egy ember, akit az életben láttam, hogy uri és nemes gögjét, legegényibb kontenanszát soha el nem veszítette.

Nem dicsérem, mert még ártani találok neki. Pedig mindig azon töröm a fejemet, hogy hol használjak, hol tehetnék érte valamit.

Különben erre sincs szüksége. A jó isten elküldte, — e pillanatban azt hiszem, hogy ő miatta, — a korai tavaszt, a jó meleg napot. Egy-két hét falun, vagy a Balaton mellett talpra áll és ezzel talpra áll a Nemzeti Színház is.

Vele talán mi is, — egyelőre álmodozó, tervelgető, de semmiesetre sem haragvó és irigykedő, — drámairók.

És, ha nem? . . .

Hát csinálják mások, amit mi, nem egészen dicstelenül, talán nem is egészen ártalmasan folytattunk.

A privátokat nem féltem, igazán, és nem is nagyon érdekelnek. Nagyon tehetséges, nagyon ügyes és lukratív vállalkozások.

Az oktanul kiontott vér, az éhség, megőrülése ennek a megőrült városnak. Csak jó kabala és mindenképen hasznos.

Veritas vincit . . .

Látogatás Beregi Oszkárnál.

Beregi Oszkár az Aréna-ut 19. számú házban lakik, fent a negyedik emeleten. Az előszobában koszoruk, a nemzetiszínű szalagokon csupa hódolat, csupa siker, egy-egy forró este foszladozó emlékei. A jobboldali falon a magyar címer, elhervadt virágokból, egy hangversenyen nyújtották át a művészek tisztelői . . .

Beregi nem akar nyilatkozni, nehezen lehet szólásra bírni:

— Hat hónap alatt senkinek interjút nem adtam, mert nem akartam egyáltalán szerepelni, amíg az ügyem becsületesen elintézve nincs. Ami ezalatt interjú megjelent, mind légből kapott hazugság, amit nem is érdemesítettem cáfolatra, csupa rosszakaratu ember írása, akik informátoraikkal együtt, azt hiszem egy kanál vízben megfojtának. Még most is egy kissé korainak tartom a nyilatkozattételt, de ha már eljött, nem akarom, hogy üres kézzel távozzék. Tessék, kérdezzen!

Felteszem az első kérdést:

— Mi igaz a fellépéséről szóló hírekből?

— A Nemzeti Színház és a kultuszminisztérium teljesen igazoltnak látta ügyemet és a színház kitűzött előadásra, de a *Nemzeti Színház tagjai között még mindig akadtak olyanok, akik nem elégtelték meg az ellenem lefolytatott hajszát és újabb és újabb vádakkal rágalmaztak*. Ezek a dolgok persze hozzám is eljutottak és most már nem elégettem meg a színház igazoló bizottságának és a közoktatásügyi minisztériumnak felmentő végzéseivel, hanem egy új fórumhoz folyamodtam, a Budapesti Színészek Szövetségéhez, amely felhívást intézett mindazokhoz, akik ellenem valamit tudnak, hogy záros határidőn belül vádjaitak terjesszék elő.

Most azután le kell vetni az álarcot és bujkáló rágalmozóimnak magam fogom bebizonyítani, hogy *az ellenem emelt vádak egytől-egyig koholmányok*. A sok kicsinyes intrika, nevetséges rágalom nem bánt, mert azokat bizonyítékaim légijával egy csapásra le tudom szerelni, ellenben fáj, nagyon fáj, hogy állandóan a nemzetietlenség vádjával illetnek. Érdekes és rengeteg régi színlappal, hangverseny-műsorról tudom igazolni, hogy akkor, amikor itthon még mindenkit kinevettek, aki régi magyar költőkből szavalt, akkor én vállaltam azt a hálátlan feladatot, hogy a kódexirodalomtól Ady Endréig recitáltam estélyeimen a magyar költőket. Ellenségeim azt mondják, hogy német kulturát terjesztettem Magyarországon, erre nézve következő érdekes dolgokkal szolgálhatok. Például én voltam az a merész ember, aki 1909-ben a Berliner Journalisten Verein egyik hangversenyén Babits Mihály versét, a „Fekete-ország”-ot

magyarul elszavaltam és az egész műsoron magyar költők műveivel szerepeltem. Szóval nem Magyarországon csináltam német kulturát, hanem igenis Németországban szereztem barátokat a magyar irodalomnak.

Beregi felállt és írásai közül kikereste a berlini szerződését. Reinhardt tagjai részéről kikötötte, hogy egész Európába elviheti őket vendégszerepelni, ez már a Reinhardt-féle szerződések nyomtatott szövegében bennfoglaltatik, csak Beregi szerződésében van ez a beszúrás: Mit Ausnahme Ungarn“.

— Látja, — fordult felém — már akkor is volt annyi nemzeti érzés bennem, hogy ne jöjjek Budapestre, mint magyar ember egy németnyelvű szintársulattal. Amikor Reinhardt kért, könyörgött, kapacitált, hogy ne kössem magamat ilyen érzelmi dolgokhoz, akkor itthoni rokonaimmal írtam névtelen és mindenféle légbőlkapott nevű emberek nevében leveleket, akik fenyegetődztek, hogy ha Pestre jövök németnyelvű vendégszereplésre, szétszedik a színházat. Ezeket a leveleket azért írtam, hogy Reinhardt megijedjen és békén hagyjon.

Mutat is egy ilyen levelet, „Hazafi Veray János“ aláírással, — ezt a levelet a sógorával íratta.

— Nem dicsekvésből mondom, — folytatja aztán, — hogy például a Bánk Bánt azért fordította le Vészi József németre, mert én felkértem, hogy a magyar irodalom e remekművét Németországban is diadalra vigyem. Érdekes, hogy ellenségeim, tekintettel arra, hogy semmi konkrét adatot ellenem nem tudnak, olyan nevetséges dolgokkal jönnek, mint például, hogy *Németországból nem a hazafias érzés, hanem a nagy sikertelenség vezetett haza.* Erre nézve talán a legjobb felvilágosítást nyújtja az a levél, amelyet Reinhardt megbízásából írt nekem az ő patrónusa, aki őt pályája elején anyagilag segélyezte.

Elolvasom a levelet. Hosszu négyoldalas levél, tele ígérettel és lebeszéléssel, többek között ilyeneket ír: „... ne rontsa el jövőendő életét ...“ Azután lejjebb: „... verje ki ezt a bolond gondolatot a fejéből, hogy visszatérjen a magyar szinpadra“. Ez 1909. szeptember 23-án történt és érdekes, hogy mennyire pontos ember Beregi, a levélhez mellékelte a választ is. Talán nem lesz érdektelen, ha e levél részleteiből magyar nyelven néhány sort ideiktatok.

„A különös nagyrabecsülés vezetett az Ön zászlaja alá ez-előtt három évvel. Ez idő alatt még jobban megtanultam Önt becsülni és mindezek dacára nekem mégis haza kell mennem... Ön, mint művész és mint ember meg fogja ezt érteni. Ez érzelmi dolog. Én nem tudom magam a német nyelvben kiélni. És ez kell nekem. És most, három tanulóév után, kérem az Ön áldását, engedelmet, hogy mint az Ön apostola, az Ön művészhitét az én nemzetemnél a messze Magyarországon diadalra vigyem“. stb.. stb.

Azután Beregi mutat még egyet-mást, ami szintén mind amellettt bizonyít, hogy igenis át van hatva és mindig át volt

hatva a nemzeti érzéstől. Azért ment el Magyarországról, hogy tanuljon, és azért jött vissza, hogy tanítson.

1916-ban felierjesztést intézett a közoktatásügyi minisztériumhoz, amelynek egyes passzusai világos fényt vetnek a nagy művész lelkivilágára. Arról volt szó, hogy a tanulóifjuság szá-

RÁTKAI MÁRTON

a „Czigánygrófnő” próbájáról jöve.

(Labori felvétele)

mára irodalmi előadásokat rendez, minden anyagi haszon nélkül tisztára „... hogy régebbi és újabb irodalmunk válogatott gyöngyszemeit jobban megismertessem, jobban megszerettesem és ily módon egy hazafias gondolkodású, nemzeti érzelmű generáció neveléséhez erőmhöz képest én is hozzájáruljak...“ Továbbá: „... mely gyökeret bocsájt az ifjú lelkébe a magyar irodalom szeretete, mely érzések gyümölcseit a magyar állam fogja élvezni“.

— És mit gondol, mit válaszolt erre az akkori kultusz-miniszter? — kérdezte Beregi és mosolygott. — Azt válaszolták a hazafiatlan Bereginek, hogy „az idő nem alkalmas erre“.

Az asztalon egy fényképet látok, Lajos Ferdinánd herceget ábrázolja a kép a következő dedikációval: „Meinem lieben Herrn Beregi, dessen Kunst ich bewundere, Herzlich zugeeignet von Ludwig Ferdinand“.

Szóval mégsem volt olyan másodrendű ember Németországban Beregi Oszkár, mint ahogy az ellenségei híresztelik.

— Érdekes, — mondja Beregi, miközben egy papírlapot nézeget, — nagyon szeretik mondani, hogy pénzért az apámat is meggyilkolnám, ez a levél mindenre megfelel.

Elolvasom. A „Lyra“ hangversenyrendező vállalat írja 1912-ben, hogy csak úgy hajlandó szavalóestélyeit megrendezni, hogy ha a költségeket előre kifizeti.

— És én mégis szavaltam, felléptem, csak azért, hogy a magyar kulturát szorgáljam. 1911-ben történt Nagyváradon, hogy egy estélyen elszavaltam Kisfaludy Mohács című költeményét. És mi történt? Az egész sajtó megtámadott, hogy hogyan jutott eszembe ennek az ósdi hazafias versnek az elrecitálása, amire végül Dutka Ákos vett a védelmébe és igazat adott nekem, hogy egy hangversenyestély keretében Mohács pusztulásán keseregtem. Még ha soká így megyünk vissza a múltba, kiséül, hogy én voltam az első hírnöke a nemzeti reneszánsznak.

A kedves Beregi Oszkárné egész idő alatt ott ül mellettünk és ha olykor-olykor a művészt elhagyja emlékezőtehetsége, siet saját emlékeivel kiegészíteni a „Beregi-ügy“ rengeteg bizonyítási anyagát, amelyről igazuk van azoknak, akik azt hiszik, hogy könyvet lehetne róla írni. Talán ír is.

A kommun-vádokról ezeket mondja:

— A kommunizmusból az volt a hasznom, hogy, ami huszonöt éves színészségem alatt nem történt meg, előleget kellett felvennem. Hogy miért szavaltam, ezt mindenki tudja. A színész akkor szintén az állam alkalmazottja volt és engem épp úgy kirendeltek szavalni egy szolgálati jeggyel, mint egy katonát a posztra. De hisz ezt komoly embereknek nem kell magyarázni, ezt mindenki tudja, aki ezeken a kötelező felépési-torturákon keresztül esett.

Tíz órakor jöttem és két órakor végre felteszem az utolsó kérdést:

— Mikor lép fel legközelebb?

— Azok a hírek, hogy egy pesti kabaréban fogok vendég-szerepelni igazak ugyan, de ez csak első Nemzeti Színházi fel-lépésem után fog bekövetkezni, ami a Színészsövetség döntése után már nem késhetik . . . Remélem, hogy ügyem a napokban elintéződik és újra visszatérek hivatásomhoz, — a szinpadra . . .

Mire e sorok megjelennek, meg lesz a Színészsövetség felmentése. Mi már előre is felmentjük Beregi Oszkárt...

László Aladár.

SÁNDOR STEFI és ERDÉLYI GÉZA dr.

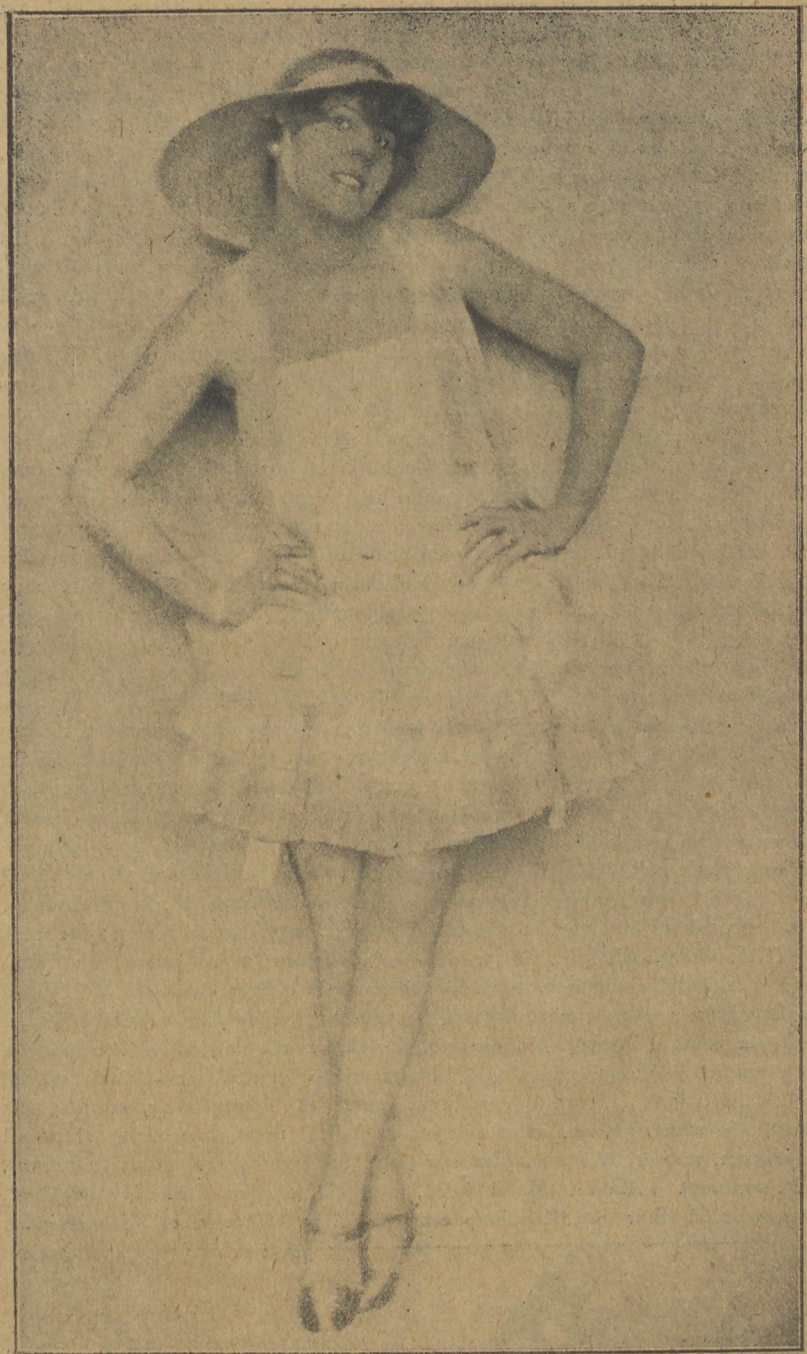
Csicsóné (Royal Orfeum)

(Labori felvétele)

Mamúska a főpróbán

Hát kérlek, ha tizszer akkora lenne a Királysínház nézőtere, mint a milyen, akkor se fért volna be a „Cigánygrófnő” főpróbájára az a sok ember, aki egy héten át főpróbajegyért ostromolta a jó Lázár Ödönt. Milyen jól jött most ennek a drága embernek, hogy tud rideg és kérlelhetetlen is lenni és a legszebb asszonyoknak is hidegen azt tudja mondani, hogy „nem”, ha kérnek tőle valamit. Óh, hányak mondotta most, hogy „nem!... nem adhatok főpróba jegyet; már több ember igazán nem fér be a színházba!...” De boldogok is voltunk mi, akik befértünk. Itt volt mindenki: a *Kosáry Emmi* egy páholyból nézte a Zsaszát, a föld-zintén a *Varsányi Irén*, a *Gombaszögi Frida* meg az *Ella*, a *Simonyi Mária*, a *Kökény Ilona*, a *Péchy Erzs*i, a *Kerényi Gabi*, a *Solti Hermin*, a *Báthory Giza* és akit akarsz; színház, irodalom és művészet úgy kirukkolt erre a főpróbára, hogy illet talán még nem is láttam soha. Igaz, a *Csontos* is itt volt és a *Hegedüs Gyula* szép-asszony feleségével és az Operából is sokan és amikor először fölment a függöny, hát egy „áh!” viharzott végig a nézőtéren, olyan szép az a *Riviera-diszlet*, amelybe az első felvonás játszódik. Tudniillik a *Rivierán* vagyunk, egy világfürdő esplanadéján, a *Grand Hotel* előtt és a terasszon cigányzenekar játszik és a drága *Rátkai Marci*, a primás, mert ő a 63-ik *Rácz Laci*, aki hegedűvel a kezében jött a világra és a banda mégis haragszik rája, mert h ába a művészet, ha nincs a bandának egy reklám-komtesse, egy igazi grófnő, aki halálosan beleszeret a primásba; bezzeg volt a *Rigó Jancsinak*, aki ahány városba megfordult, annyi princeszász homlott utána. Csakhogy a *Marcinak* nehéz a dolga, mert vele van a *Rivierán* a *Lábass Juci* is, mint hites mátkája és ha valamelyik komtesse rákacsint a *Marcira*, a *Juci* menten olyat sujt a szemével, hogy az menten lefordul a székről. De a banda nem enged. Nekik reklámkomtesse kell minden áron és ezért haza akarják lóditani a *Jucit* is, a másik két cigánylányt: a *Mányoky Gizit* és a *Tárnoky Gizit* is. Azok persze nem hagyják magukat. Ekkor, kérlek, jön a *Zsazsa* óriási kalappal a fején, köpenyben, lorgnonnal, napernyővel és a karján egy kis japán pincsivel, mert ő egy magyar grófnő, kérlek, aki épen válófélben van a *Nádor Jenőtől*, aki az esküvője napján hagyta a faképnél a feleségét és most *Europa* egyik végétől a másikig fut a szép asszonyok után és itt a *Rivierán* is megösmerekedik egy nagyszerű asszonynyal, akibe mindjárt fülig beleszeret és ez a szép asszony pont a felesége, a *Zsazsa*. Itt van még a *Tamás Benő* is, aki a *Zsaszának* is, a *Nádornak* is a nagybácsija és ha azok elválnak egymástól, ő kapja a nagy családi vagyont, valami száz milliót, vagy még annál is kevesebbet. Ő persze azt akarja mindenáron, hogy elváljanak egymástól és a

BÁZÁR. GITTA rendkívüli sikereket arat a bécsi Ronacherben. (D'Ors felv.)

Zsazsa is válni akar, mert aszondja, hogy neki egy ilyen Nádor nem kell, aki így fut az asszonyok után és mivelhogy a Nádor hallani se akar a válásról, hát kikezd a Rátkai Marcival, aki mindig a fülébe huzza a legszebb nótákat. Ámde, kérlek, a Juci se hagyja magát és most, hogy a Marcinak van már reklámkomtesseje, hát ő felcsipi magának a Tamás Benőt reklámgrófnak és ezzel vége van az első felvonásnak és én sietek gratulálni a Vincze Zsigának, mert a „Csalfa mind a férfi!” egy olyan szép szám, hogy csoda és amikor a fináleban azt énekelte a Marci és a Zsazsa, hogy: Hej Molinár, linári... hát majdnem táncraperdültem magam is és, kérlek, egy vagyomba kerül itt egy szendvics, amely akkora, mint a boldogult békeidőben egy nokkedli volt. De már kezdik a második felvonást és éppen szoáré van a Zsazsánál, az ő szalonjában, a Grand Hotelben és a cigányok boldogan éneklük, hogy ilyen jó dolguk még nem volt soha, csak valamikor régen Mezopotámiában. Ez egy nagyon hercig nóta és öten éneklük, mert alighanem kvintett: a Rátkai, az Ihsz, a Latabár, a Mányoky Gizi és a Tárnoki Gizi. De a Rátkai nem boldog, mert egy pillanatig se lehet egyedül a cigánygrófnővel, aki mindig úgy intézi a dolgot, hogy hol a Juci, hol a többi cigány, hol a Nádor Jenő van ott mellette és amikor a Marci beszélni akar vele, hát a Nádor éneklük neki éppen hogy: „Üdvösség, rózsatünemény, tündérszigetén lág, ezüstös zene szól száz virágos fa alól!...” és így tovább; igaz viszont, hogy a másik percben Rátkainak a Lábass Jucival van egy idillikus jelenete és együtt éneklük, hogy „Lajcsi!... Lajcsi!...” és én komolyan mondom, kérlek, hogy ezt is megtapsolták, meg azt is és én majdnem beleszerettem a Nádorba, de azt hiszem, mégis a Rátkaiba szerettem bele halálosan és kérek is tőle premier után egy autogrammot. Szóval: a Nádor folyton főzi a Zsazsát, hogy ne okoskodjon és ne bolondozzon avval a cigánynyal és térjen vissza hozzá, viszont a Zsazsa e helyett éjjelre nyitva hagyja az ablakát és randevut ad a Marcinak, ámde törődik is ő a Marcival; egészen bizonyos, hogy a Nádort szereti amivel véget ér a második felvonás. És én ujfent futok a Vince Zsigához és most a nagy szerelmi kettőshöz, meg ahhoz a nótához gratulálok neki, hogy „Kutyavásár egyszer volt Budán!”, ami a második felvonás slágere és a hátam mögött arról beszélgetnek, hogy akikről évek óta azt mesélik, hogy elválnak, most valóban elválnak és én csupa fül vagyok, úgy hallgatódzom; de már kezdődik a harmadik felvonás, amelybe minden jóra fordul és amire harmadszor is legördül a függöny, a Nádor visszakapja a Zsazsát, a Marci pedig a Jucit és így is van rendjén, nagyon haragudtam volna, ha a Marci igazán elhagyta volna a Juckót. Mondhatom, kérlek, ez egy nagyon vig és nagyon szép operett — hogy tud az a jó Latabár nagybögőzni, hát az tiszta csoda! — és a ruhák milyen gyönyörűek, nahát egy olyan nagy sottiskockás kosztümöt vesznek nekem, mint amilyen a Lábass Jucinak van, úgy sincs mit felvennem, viszont te kapsz tőlem egy olyan breitschwanzzal diszitett frakkot, mint amilyent a Rátkai Marci hord, mint 63-ik Rácz Laci és meglátod, milyen óriási siker lesz itt holnap este. Ezt előre bejósolja a Mamuska.

z a pompa, amelyet a Czigánygrófnő toalettekben élénk tár, felülmul mindent, amit e téren eddig láttunk. Az egyes ruhák színben, összeállításban, az anyag kiválasztásában, ujszerűségükben és gazdagságukban olyanok, hogy a párisi és londoni szalonok se produkálhatnak külömbet. Pedig mindez itthon készült; sőt: a Fedák Sári ruháit a zseniális Czettel László tervei nyomán maga a művésznő szabta ki és a lakásán saját felügyelete alatt, a maga varrodájában varratla meg. Nem hiszem, hogy külföldi opérettszínpadon is láttak már ilyen gazdagságot és ilyen pompát. És itt meg kell jegyeznem, hogy nemcsak a primadonnák ruhái szépek és jók, hanem ezuttal a kisebb szereplők, sőt a kórus tagjai is izlésesen és jól öltözködnek. De hadd lássuk a primadonnák ruháit.

Fedák Sári ruhái.

Az első felvonásban. 1. Fehér csipke strand-toilett. Fehér sarmőz és brüsszeli csipke. Fehér cipő, fehér csipkeernyő, fehér csipke ridikül. Ehhez a ruhához járul egy japán csin, amely szintén fehér túllbe van bugyolálva.

Ez a toilett a lengeségével, a könnyűségével hat remekül. Ideális strandruha, persze csak amerikai milliárdos nőknek, vagy pesti primadonnáknak való. Nagyon ötletes, nagyon szép ruha és nagyon hatásos, ami a színpadai ruhák legfőbb kelléke.

2. *Eperszinü brokát toalett. Az egész ruha, a cipő, a ha isnya, sőt még a paróka is a művész nő fején, minden tiszta rózsaszín.*

Hipermodern ruha ez. Színpadi ruha ez kizárólag; el se képzelhető estélyen, bálon, vagy más alkalomkor. Színpadi ruhának nagyszerű, elsőrangú. Öleletes és gyönyörű. A Zsazsa csodás természetén lehet persze csak elképzelni. Kicsi, molett asszony nevetséges volna benne.

A második felvonásban. 1. *Fekete musselin arannyal himzett ruha. A dísz narancssárga virág. Fehér paróka.*

2. *Acélkék, ezüsttel himzett pongyola.*

Azért veszem együtt ezt a két ruhát, mert a művész nő a színpadon, nyílt színen veti le az első s ekkor egy csodás fekete csipke deszaint látunk, amelyre aztán ugyancsak a színpadon veszi rá a pongyolát. Mindkét ruha a tervező zsenialitását dicséri. És a művész nő bükezőségét hirdeti. A legnagyobb anyag gazdagon, fukarkodás nélkül került itt feldolgozásra. Hatásos és szép mind a kettő.

A harmadik felvonásban. *Fehér posztóruha; autódressz. Tigris és barna róka gallér s a kalapon óriási levendulakék fátyol.*

Mintha a Vogueból lépne elénk a művész nő, olyan elegáns, olyan tetszetős. Ezt a ruhát bátran hordhatnók a pesti korzón is. Vagy egy autótúrán. Kelme, feldolgozás, elrendezés,

minden-minden elsőrangú. A tigrisgallért — úgy tudom — Somogyi István szücs-mester (Rákóczi-ut 23.) kreálta. Nagyon eredeti, szép és értékes munka.

Lábass Juci ruhái.

Az első felvonásban. 1. *Strandruha. Zöld pepita taft, sárgával díszítve. Zöld napernyő. Göndör, rövid haj.*

A zöld és a sárga: merész színkeverék egy kissé. A ruha utrirozott kissé, de hiszen egy kiöltözött cigányleánynak a ruhája. Bizonyos, hogy a ragyogóan szép művész nőnek a megjelenését hatásossá és érdekessé teszi.

2. *Estélyruha. Cseresznyeszínü taft, shangean bársonnyal. A fején spanyolos fátyol.*

Ragyogó toalett. Elsőrangú színpadi ruha. Színes, nagyon színes és fölötte hatásos. Elgondo ásbán és kivitelben nagyszerű munka. Anyaga kitűnő; hol is lehet manapság az ilyesmit beszerezni?

A második felvonásban. *Czigánydisz. Fekete, arannyal és virággal diszitett szoknya; arany derék, fűzve, pitykéekkel. Magas piros cipő. (Nyitott göndör haj).*

Szines, de nem ríktó. Feltűnő de nem izléstelen. Magyar és még sem sablónos. Nagyon szép és Lábass Juci szenzációs e ruhában.

A harmadik felvonásban. *Strandruha. Nagy sottomockás szoknya, gloknis kabát.*

Ez is, mint a többi ruha, feltűnik cigányos színpompájával és cigányos összeállításával. Stílus van ezekben a ruhákban, amelyek a szerephez illők és a művésznő egyéniségét is fedik. Minden tulzásuk mellett is igen szép ruhák és nagyon-nagyon

hatásosak. valamennyit a művésznő maga tervezte; ami külön dicséretére szolgál.

Meg kell még említenem a Mátyók Gizi három divatos, elegáns, finom ruháját is. Ezek: 1. Strandruha; fehér ing, zöld kabát. 2. Vörös brokát estélyruha. 3. Narancssárga estélyruha nagy uszálylyal. Nagyon szépek és nagyszerűen beleillenek a darab keretébe, miliójébe.

Faragó Jónőné.

Kardos Géza, a Vígshízház művésze pályázik a debreceni színházra. Kardos szerdán Debrecenbe utazott és biztosra veszi, hogy a nemes város tanácsa neki juttatja a színházát.

Korda Sándor, a „Corvin” főrendezője — miát megírtuk — Berlinben van. Hír szerint a kiváló filmrendező nem tér vissza Budapestre. Előnyös ajánlatokat kapott berlini filmgyáráktól. Kertész Mihály már Bécsbe szerződött a „Saschä”-hoz — és ha Korda sem tér vissza, két kiváló filmrendezőtől kell bucsut vennünk. Sajnálatos, hogy szépen fejlődő filmiparunk nagyjai mind a külföld felé gravitálnak.

Lenkeffy Ica Berlinbe utazott. Onnan Kopenhágába megy, hogy a „Nordisk”-nál egy szerepet eljátszon. Erre a szerepre egy régebbi szerződése kötelezi a művésznőt, — aki egy hónap múlva tér vissza Budapestre. Bizonyos, hogy Lenkeffy Ica Dániában éppen olyan népszerű lesz, mint Budapesten.

Farkas Antonia elhagyja Budapestet. Farkas Antonia több nagy külföldi filmgyártól kapott szerződötési ajánlatot. Hír szerint a művésznő elfogadja valamelyik ajánlatot és hátat fordít a magyar mozivilágnak.

SZÉLEJEGYZETEK

Gerő Erzsí. Filigrán, kedves asszony s a hangja úgy cseng, mint az énekes madaré. Csakhogy ennek az énekes madárnak nemcsak a hangja szép és értékes, hanem az énektudása is nagyszerű. Én nem tudom ki tanítja meg az énekes madarat a helyes lélegzetvételtre és arra, hogy fedetten vagy nyitottan adja a hangot, talán nem is kell külön megtanulnia ezt, már magától tudja és amikor először csiripel a fészek peremén már kész művész. Gerő Erzsí sokat tanult és a tudása most egy-nívója a tehetségével. Kitűnő énekesnő, tökéletes technikával, bravuros ökonómiával. A minap a Faust Siebeljét hallottam tőle, a multkor a Mignon Philinjét énekelte, tavaly egy operett szerepben láttam és mindig egyformán elragadott. A Városi Színház opera-előadásainak egyik legfőbb erőssége ő és ma már olyan népszerű, hogy az autogrammját úgy jegyzik az autogrammbörzén, mint a Sándor Erzsíét...

Matány. Új színész és a nevét évek óta ösmerem. Mert évek óta, ha valamelyik pesti színháznál egy egy komikus szerepről volt szó, mindig akadt valaki, aki azt mondta: „Hej, ha ezt a szerepet a Matány játszhatná!...” Vagy: „Haj, ha ezt a szerepet a Matánytól látnátok!”... Már-már azt hittem, hogy a Matány egy jovialis öreg fiú, aki ha nem borotváltatná magát, hát földig érő ősz szakállal járna-kelne a magyar Parnasszuson. Mosi aztán megösmérkedtem Matánnyal. A Belvárosi Színház szerződtette és a „Patiká”-ban egy kis szerepet játszik: a ladányi patika laboránsát. És most el kell mondani, hogy Matány ur egy egészen fiatal ember és fel kell sóhajtani: honnan vesz egy ilyen ifjú legény annyi jellemző erőt, annyi kedves bonhomiót és meleg humort? A fiatal Vizvári volt ilyen annak idején. A fiatal Vizvári volt ilyen kedves és szeretetre-méltó. A fiatal Vizvári csinált meg így egy-egy figurát, ahogyan Matány ennek a falusi laboránsnak a figuráját megcsinálta. Nem lehet és nem szabad dicsérni, mert még elbizza magát. Pedig alighanem már most is tudja, hogy kitűnő jó színész és csak úgy tesz, mintha őt magát lepné meg legjobban igaz és nagy sikere...

Sándor Stéfi. Az este egy operettet láttam a Royal Orfeumban és — nem voltam tulságosan elragadtatva tőle. De őszintén, az egyszerű közönség elragadtatásával tapsoltam Sándor Stefinek, aki ennek az operettnek egyik főszerepét játsza. Tehetséges leány. Nem ragyogó szépség, sőt — ha meg nem haragszik érte — a szemébe mondom, hogy egyáltalán nem szép. Azaz, hogy: a figurája kifogástalan, a tába formás, a dereka

GERŐ ERZSI, a Városi Színház énekesnője

karcsu, a megjelenése hatásos. Óh, de nem erről van itten szó. Itt arról van szó, hogy ez a leány tulnő az orfeum színpadának keretein. Sándor Stefinek régen nagy színpadon a helye. Kitűnő szubrettnék tartom s a legnagyobb szubretti feladatokat bátran rája bízám. Van valami kedves huncutság a lényében s van valami egyéni bája, amely megfogja az embert. Ötletes és vidám ami — ugyebár — nem utolsó kelléke az igazi szubrettnék. Ugy táncol, mint a forgószél és könnyen járja a legkomplikáltabb figurákat. Jó szerepet, rossz szerepet egyformán megcsinál; meg kellene már csinálni valahogy, hogy nagy operettszínpadon jusson vezetészerephez ez a tehetséges leány. (f. j.)

Csiky Gergely a Vigszínházban.

— A „Czifra nyomoruság“ bemutatója. —

A Nemzeti Színház aranykorának egyik legnagyobb sikere és legszebb előadása a „Czifra nyomoruság“ volt, Csiky Gergely színműve, amely a nyolcvanas évek repertoárját uralta. A kedves levendula illatu darab sokszor megrikatta és megkacagattatta apáinkat, akik lelkesedni tudtak és lelkesedtek is a Nemzeti Színházért, amelynek előadásait akkoriban Ujházi, Nagy Imre, Bercsényi Béla, Náday Ferenc, Vizváry Gyula, Mihályfy Károly, Helvey Laura, Jászai Mari, Márkus Emilia, Vizvári Jolán és mások tették élvezetessé. Minden szezonra jutott akkoriban egy Csiky-premier és minden új Csiky-darab új sikert jelentett.

Most a Vigszínház iktatja műsorába a „Czifra nyomoruság“-ot. Hetek óta folynak a próbák és bizonyosra vehető, hogy a március 27-iki bemutatónak akkora sikere lesz, mint volt anno dazumal a darab premierjének. A színház és a színház kitűnő művészgárdája nagy szeretettel és ambícióval készül a bemutatóra, amely iránt általános a közönség érdeklődése is. Már most tucatjával jegyzik elő a jegyeket úgy, hogy mire hirdetni kezdik majd a bemutatót, már nem lesz egyetlen jegy sem a színház pénztárában.

A „Czifra nyomoruság“ vigszínházi előadásáról elmondhatjuk a következőket:

Csoma Bálintot, Ujházi mester híres szerepét, *Hegedűs Gyula* fogja játszani.

Bálint *Fenyvesi* Emil lesz. Ezt a szerepet a Nemzetiben Bercsényi Béla játszotta.

Eszter szerepét akkoriban Helvey Laura játszotta, most *Góthné Kertész Ella* játssza.

Bellát, Márkus Emilia szerepét, *Makay Margit* vette át.

Poprádit, Náday Ferenc híres figuráját, most *Tanay Frigyes* alakítja

Mádi Simont — Vizváry Gyula játszotta akkor! — most *Kertész Dezső* játssza.

Tarcali *Lukács Pál* lesz, a Nemzetiben Mihályfy Károly volt.

Mézesné — Vizváryné örökét, — *Haraszthy Hermin* vette át.

Ez a kitűnő szereposztás biztos záloga a sikernek.

A vigszínházi előadást *Szilágyi Vilmos* rendezi. Annyit kell csak elmondanunk még, hogy a Vigszínházban modern korszakművekben játsszák a „Czifra nyomoruság“-ot.

Silvio kapitány

Csortos Gyula és Fazekas Imre drámája

zenzációja van a színházi világnak: *Csortos Gyula* drámát írt *Fazekas Imre* társaságában. *Fazekas Imre* új ember a színpadon. Mint versíró tűnt fel néhány évvel ezelőtt és az irodalom berkeiben felfigyelték az emberek: egy új költő támadt, egy új poéta, akinek erős a hangja, messzire hangzó a szava. *Fazekas Imre* írta, írta a verseket és egyszerre csak azzal lepett meg bennünket, hogy drámát írt. Erős, nagy drámát, amelyet a Vigszínház igazgatója *Faludi Jenő dr.* sietve fogadott el előadásra. A dráma címe: *Fritz* és alkalmasint a jövő szezonban kerül színre a Vigszínházban *Csortos Gyulával* a főszerepben.

E dráma révén kerültek össze: *Csortos Gyula* és *Fazekas Imre*. Megértő barátság fejlődött ki köztük és most szerzőtársakká váltak. Háromfelvonásos drámát írtak *Silvio kapitány* címmel — ez különben csak ideiglenes címe a darabnak! — s ezt *Beöthy László* szerezte meg és még az idén színre is hozza; sőt — amint halljuk — a Magyar Színháznak legközelebbi újdonsága lesz ez az aktuális dráma.

A *Színházi Világ*-nak a következő intimításokat sikerült megtudnia a „*Silvio kapitány*”-ról:

CSORTOS GYULA és FAZEKAS IMRE

a „*Silvio kapitány*” szerzői

(Labori jelvéttel)

MATÁNY ANTAL

a Belvárosi Színház művésze

(Labori felvétele)

Erdélyi történet. Nagyon erősen lük-tető dráma. A főhőse a darabnak Paranti Tamás, a falusi tanító. Ezt játssza Törzs Jenő. Silviót Tarnai Ernőnek szánták a szerzők. Ők ketten a mozgatói a drámának. Erős magyar levegő árad a drámából. A szerzők úgy érezték és úgy érzik ma is, hogy ezt a darabot muszáj voít megírni, szükség volt arra, hogy most már hangosabban kiált-sunk föl. Mert a darab egy kiáltás, egy fölhör-dülés, egy sikoly, ame-lyet talán az ország határain tul is meg fog-nakhallani. A Silvio kapitány egy színe-sebb, erősebb riport, hogy mindenki meg-tudja, megérezze, hogy mi történik a magyar végeken.

Négy nap és négy éjszaka készült a dráma. Csontos Gyula a legaktívabb munkában állandóan Fazekasnál volt és fárad-hatatlanul dolgozott. Csontosról tudtuk eddig, hogy kitűnő ember és kitűnő színész. Most kiderült róla, hogy írónak is kitűnő. Ötletes, invenciózus, okos.

Érdekes följegyezni, hogy akárhányszor abba kellett hagynia az írást, mert — sirva fakadt. Ő olyan jó magyar ember, hogy könnyes szemmel tud csak beszélni Erdélyről.

Fazekas Imre voltaképen a „Fritz”-zel fog bemutatkozni a közönségnek, amelyről színházi körökben az mondják, hogy évtizedek óta a legjobb magyar dráma. De azért a *Silvio-kapitány*-ban is fölismerhetők nagyszerű kvalitásai, tehetségének hatalmas konturjai.

Még csak annyit, hogy amikor a dráma elkészült, Csontos tentától nedvesen rohant vele Beöthyhez, aki azonnal elolvasta és huszezer korona tantiém-előleget utalványozott ki nyomban a szerzőknek.

És most már lázas kíváncsisággal várjuk Silvio kapitányt.

Sándor bá'-nál a Rudasban.

Kedves olvasó, most az egyszer tévedni méltóztatol. Én tudom, hogy te egy benfentes vagy, te mindent tudsz; te tudod, hogy Sándor bá' az Bródy Sándor és azt is tudom, hogy te egész biztosra veszed e riport bevezető sorait. Ilyenformán: „Hajnali tizenkét órakor ágyban találtam Bródy Sándort . . .” Hát itt a tévedés, kedves olvasó, te még sem vagy olyan benfentes, mint hiszed, mert e lap riportere, bár a delet még alig harangozta el a szarvas-téri templom tornya, szóval bohém fogalmak szerint még alig pirkadt és Sándor bácsi már nem volt ágyban. Sőt . . .

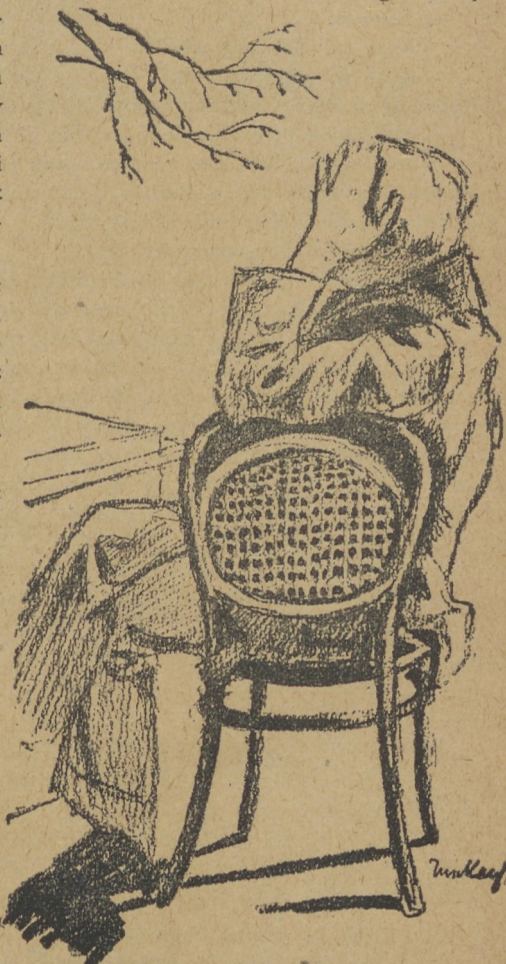
Ott ült a Rudas-fürdő udvari teraszán egy ütött-kopott szalmaszéken és — sütkérezett. Ama Musztafa pasa, aki mit tudom én, hány századdal ezelőtt építette ezt a kedves tusculanumot, talán valami isteni sugallat folytán már akkor egy eljövendő magyar íróra gondolt, aki nagyon fog egykor örülni ez erkélyen a tavaszi napocskának. Egy nagyon öreg, terebélyes platán tavaszi életnek induló ágai vetnek szeszélyes árnyakat Sándor bácsi kedvenc erkélyére.

Minden olyan kedves itten: a Rudas, a Musztafa platánja, a csillogó, tarkaüvegű tükörtetőzet, a meleg napfény és az egyetlen Sándor bácsi, aki vígan, frissen sütkérezik a tavaszban.

Szinte sajnáltam, hogy megzavartuk. Kihoztunk két széket a szobájából és mi is mellé szegődtünk napfürdőzni. Nagyon kedves volt, csak mikor a Tuszkay vázlatkönyvét kezdte előszedni, akkor egy kicsit elszomrodott.

— Le akartok rajzolni? — kérdezte némi agodalommal.

Töredelmesen bevallottuk előre megfontolt szándékunkat, ami sehogyssem tetszett Sándor bácsinak és ettől kezdve egy fél percig sem maradt nyugton. Az arcát a tenyerébe hajtva, direkt hát-

BRÓDY SÁNDOR a Rudas teraszán.
(Tuszkay rajza.)

tal ült Tuszkaynak, aki szegény ide-oda kapkodta a fejét, hogy valamit lásson Sándor bácsiból.

— Látjátok, ez jó — mondta egy kis idő múlva, — ez a nap és ez a platán, ez is nagyon jó.

A platánra nagyon büszke és szinte dédelgetően néz a most még száraz ágakra.

Nehezen szántam rá magam, hogy megzavarjam nyugalmát és kérdésekkel zaklassam.

Már jó ideig ültünk ottan és csak akkor volt bátorságom, hogy az első kérdés-rakétát feleresszem:

— Dolgozik sokat Sándor bácsi? — kérdeztem egy kissé bizonytalanul.

— Igen, fiam, sokat.

— Darabon?

— Azon is.

— Azon is? Hát még min?

— Azon is, máson is . . . — volt a titokzatos felelet, de én nem hagytam magam. Megindítottam az újabb támadást:

— Hol fogják játszani a legközelebbi darabját, Sándor bácsi?

— Még nem tudom, nem tudom, csak egy biztos, hogy nem nagy színházban, egy egész kis színházban. Talán nem is Pesten, talán itt valahol a vidéken és aztán külföldön.

— Vidéken Bródy-bemutató?

— Igen és én is lemegyek és én fogom rendezni, a legapróbb részletekig kidolgozom. Nagy színházból már elég volt. Én nem vagyok tantiém-vadász, én át akarom adni a nagy színházak színpadát azoknak, akik most oly mohón rávetették magukat — talán ők jobban tudják csinálni, mint én. Nekem már elég volt. Kivettem a részemet ebből, elégszer voltam pesti nagy színház színpadán és unom, elégszer kellett minden meggyőződéselem nélkül derekamat hajtogatni a közönség előtt . . . most jönnek mások . . . Elég volt . . . Itt van például Herceg . . . No lám, ő nemsokára hatvan éves lesz, minden színházban az ő darabját kellene játszani . . . Még van egy-kettő, ahol nem játszik . . . Herceg-ciklust kellene rendezni, mint a németek annak idején, Gerhardt Hauptmann jubileumán. Én nem kívánok semmi részt belőle, semmit, esetleg a színlapragasztást elvállalom . . .

Sándor bácsi mosolyogva nézett rám, amint csodálkozva lestem a szavait és hirtelen, minden átmenet nélkül más témába csapott át:

— Fiacskám, ez jó itt, ez a jó meleg napocska. Majd csak lesz valahogyan . . .

Aztán megnézte Tuszka rajzát és nagyon meg volt elégedve vele:

— Kitűnő! Nem egy unalmas portré. Az arcomat nem látni, úgy nézek ki, mint Anonymus . . .

Nagynehezen rászántuk magunkat a bucsuzásra. Sándor bácsi még ott maradt a napon, pedig már várták az ebéddel, de ugylátszik, néki a napsugár fontosabb, mint az evés. És igaza van.

L. A.

1.

Tavaszi.

Viaskodik már a tavasz a téllal,
A hóvirág f. lüti már fejét;
Versenyre kél a napsugár a széllal:
Melyik veszi el vándor köpenyét.
Az e. hagyott, a csöndes erdőmelyen,
Az ibolyácska már tegnap k. kelt.
És a ligeiben nyilni fog a rózsza
És nyilni fog a Feld.

2.

Czímkérdés.

A czimeket, a rangokat,
Be jó, hogy vissza állították már;
A „Cigánygrófnőt” úgy hívhatnák most:
A „Cigányproletár”.

3.

Temetés.

Elmenni most, mikor kisüt a nap,
Mikor az Élet új erőre kap,
Zöldel a rét és vidul a határ
És újra itt van a golyamadár;
Elmenni most, amikor élni szép:
Nem okos dolog, Tóni, semmikép
És én szivemből haragszom Reád,
Hogy körünket könnyelműn itt hagyád!...

(f. j.)

A Magyar Királyság Pártjának estélye az Operában.

ényárban uszott az Opera[®] nézőtere, a csillárok milliárdnyi fénye, mély dekoltázsú estélyi ruhák, vakítóan fehér plaszttronok, aransujtásos uniformisok, bársonyos, bogláros diszmagyarok kápráztatták el azokat, akik március 10-én este az Operaház nézőterén megjelenhettek. A páholyokban, a földszinten ott láttunk mindenkit, aki Budapesten számít, sőt a harmadik emeleti ülőhelyeket is ellepte az estélyi ruhás hölgyek és frakkos urak sokasága.

A műsort az Operaház zenekara által előadott Szózat vezette be. Utána *Márkus* Emilia nagyszerű művészettel adta elő *Pekár* Gyula ez alkalomra írt prológusát. *Rákosi* Jenő „A szent korona varázsa” c. gyönyörű álomjátékában *Andorffy* Ida, *Hettyey* Aranka, *Palásthy* Irén, *Simonyi* Mária, *Bakó* László, *Fenyvesi* Emil, *Kertész* Dezső, *Pataki* József, *Pethes* Imre, *Tanay* Frigyes, *Uráy* Tivadar szereztek művészi játékkal felejthetetlen percekét a közönségnek.

Szigligeti Ede „Mátyás király lesz” című színműve volt a műsor negyedik száma, amelyben gyönyörű tömegjelenetek és *Jászai* Mari, *Hegedüs* Gyula, *Molnár* László, *Törzs* Jenő ragadtatták hangos elismerésre a közönséget. *Herczeg* Ferenc „Az árva koroná” jában *Aczél* Ilona és *Bayor* Gizi a Nemzeti Színház tagjai arattak teljessikert.

A legfényesebb volt, vakító pompájával az udvari ünnepség a magyar királyi palotában, melynek keretében felvonultak, fölmérhetetlen értékű diszruhájukban a magyar arisztokrácia, a budapesti társaság legelőkelőbb hölgyei és urai. Az udvari ünnepség keretében lépett föl *Nirschy*

Emilia, az Operaház primaballerinája, akinek csodás művészete megértő közönségre talált. Paulay Erzsí és Odry Árpád szavalatukkal emelték az ünnepély fényét. Ez után a hallatlanul nagyszerű dalverseny következett, amelyen a legjobb magyar énekesnők és énekesek, így Dömötör Ilona, Kosáry Emmi, Medek Anna, Sándor Erzsí, Környey Béla, Rózsa Lajos, Szemere Árpád és Székelyhidy Ferenc vettek részt. Valóban királyi szórakozás volt.

A műsor legutolsó száma a nagy balett volt, amelyet az Operaház teljes táncára lejtett,

Ezzel befejezést is nyert a felejthetetlen ünnepély, amelynek záró

számaként az összes művészek és az egész közönség soha nem hallott lelkesedéssel, soha nem látott extázisban, valami speciális magyar hévvel énekelte el megtépázott, de meg nem alázott nemzetünk nagyszerű imáját: a Hymnust.

Az operaház óriási színpadán nagyszerűen hatottak a királyi trónterem dus aranyozásu oszlopai és a magyar arisztokrácia színe-javának felvonulása soha el nem felejthető mély, emlékek t hagyott a közönségben. A régi versek, az előadott történelmi tárgyú szindarabok, a fenséges ódák mindmind a magyar nép törhetetlen, meggingathatatlan királyhűségét dokumentálták.

Az udvari ünnepség keretében megtartott dalnokverseny legjobb énekesnőjének vagy énekesének nevét igazán bajos megállapítani, mert e nagyszerű művészek — a fenséges eszméktől áthatva — önmagukat szárnyalták tul.

A közönség egy fenséges este emlékeivel, a kormányzó lelkes éltetésével és egy jobb jövőbe vetett rendíthetetlen bizalommal oszlott szét.

Mányoki Gizi.

éltóztatik ismerni uram a második szereposztás intézményét. Én nem tudom, hogy a színházigazgatók melyik őse találta ki ezt a furcsa dolgot, de most már ez így van réges-régen, hogy van egy első szereposztás és van egy második és az elsőben a primadonna szerepét valaki más játsza és a színházi krónikások rendszerint csak a primadonnáról szoktak öt meleg sort írni, vajjon kinek jutna eszébe arról is megemlékezni, hogy a nyolcvanhetedik előadástól kezdve Mányoki Gizi kisasszony vette át a szubrett szerepét és játsza olyan lelkesedéssel és ambícióval, mintha az nem is a nyolcvanhedik, hanem az első előadás volna.

Sok ilyen kedves, okos Mányoki Gízink van és szabadjon egyszer róluk is megemlékezni, róluk, akiknek szinte típusa ez a fitos orru, finom arcu, karcsu, kedves, elegáns és mindig jókedvű Mányoki Gizi. A Magyar Színházban és a Királyszínházban játszik, többnyire a Királyban, a premiéren rendszerint másodrendű szerepet, amelynek azonban mindig jelentőséget tud adni a kedves megjelenésével, az ügyességével, mozgékony-ságával és a tolettjeivel. Aztán mondom, a nyolcvanhedik vagy nemtudomhányadik előadáson a szubrett egyszerre csak megunja a dicsőséget és akkor itt van a nagy beugró, a Mányoki, aki két nap alatt megtanulja a szerepet, a táncokat és olyan ruhákat készített, hogy az legalább ötvenezer, de esetleg száz is.

Kedves, okos és szerény gyerek, talán azért olyan szerény, mert tudja, hogy szép és fiatal és ez két olyan nagyszerű tulajdonság, hogy mellette szerénynek is szabad lenni. Pedig, úgy hallom, már villát is vásárolt a Zugligetben, ahol nyáron nagyszerű garden party-kat fog rendezni írók, ujságírók, színésznők és egyéb csirkefogók számára. Nem tudom, egyemeletes, vagy kétemeletes-e a villa, ha egyemeletes, akkor én mindenesetre kétemeleteset írok ide, hadd ajándékozzak neki egy emeletet, olyan kedves, okos, nagyszerű leány ez a Mányoki Gizi, hogy megérdemli. Legközelebb a „Cigánygrófnő”-ben fog játszani a Királyszínházban. Azt hiszem, szép sikere lesz, ezuttal nem a nyolcvanhedik, hanem már az első előadáson is.

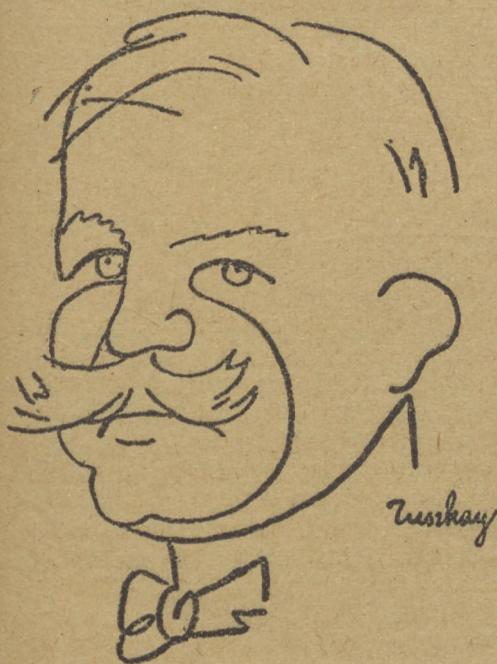
INTIMITÁSOK LEHÁR ZSÓF OPERETTJÉRŐL

pacsirta óta új Lehár-operett nem került színpadra. Lehár Ferenc, aki azelőtt évente megírta a maga világsikert jelentő operettjét, három év óta visszavonultan élt és újabb munkálkodásáról még csak közléseket sem tett senkinek. Míg most egyszerre kipattant a titok: *Lehár Ferencz három új operettet fejezett be.*

Lehár három új operettje a közel jövőben színre is kerül. Mind a háromnak Urauffürungja Bécsben lesz. Az operettszínházakra nézve nagy jelentőségű esemény hírére Bécsbe utazott *Marton Sándor dr.* a legforgalmasabb budapesti színházi ügynökség vezetője is, hogy megszerezze a három Lehár-operett előadási jogát Budapest részére, ami meg is történt s Budapesten a három új operettet a *Királyszínház*, illetve az *Unio R.-T. színházai* fogják játszani a következő szezonban.

Az egyik Lehár-operett címe „*Die blaue mazur*”. A cím kissé rejtélyes és csak az érti meg, aki a régi lengyel nemesi hagyományokkal ismerős. Az operett ugyanis lengyel földön játszódik, lengyel nemesi miliőben. A lengyeleknek ősi szokásuk, hogy átmulatott éjszaka után megvárják a napkeltét és egy mazurka-táncsal üdvözlik a kék hajnalt. Innen a darab címe: *A kék mazurka*. Lehár Ferencz egészen modern zenét írt ehhez a témához, de saját nyilatkozata szerint felhasználott sok

LEHÁR FERENC karrikatúrája

(Tuszkay rajza)

szláv motívumot is. A kék mazurt Bécsben a Theater an der Wien fogja bemutatni.

A másik Lehár-operett a „Frasquita”. A név már ismerős a budapesti közönség előtt. Pierre Louys „Az asszony és a bábú” című regényének és a Vigszínházban is bemutatott darabjának hősnője ez a Frasquita. Az operett szövegírói ugyanis „Az asszony és a bábú”-t dolgozták fel operettszöveggé, amelyhez Lehár Ferencz szintén modern, de spanyol motívumokkal tarkított zenét írt. Ez az operett a Johann Strauss Theaterben, vagy a Carl Theaterben fog színrekerülni.

A harmadik Lehár-operett címe „Die gelbe Jacke”. Míg az első lengyel, a második spanyol miliőben játszódik, ez a harmadik operettszöveg kínai tárgyú és természetesen zenéjében is kínai motívumok keverednek a modern operettzenével. Mint látható, Lehár Ferencz is eltért a megszokott operettsablontól és a speciális, karakterisztikus zene felé törekszik. A „Die gelbe Jacke” (A sárga kabát) szövegét Leon Viktor az ismert bécsi szövegíró és Hubert Marischka, a népszerű operettszínész írták egy angol darabból, amelyet szintén ismer a budapesti közönség, mert „A sárga kabát” címen egyik legsikeresebb darabja volt évekkel ezelőtt a Vigszínháznak. Ennek a bemutatója is a Johann Strauss Theaterben, vagy a Carl Theaterben lesz. Mind a három operett a Karczag Verlag tulajdona.

Ezeket az eddig ismeretlen intimításokat árulhatjuk el egyelőre Lehár három darabjáról, amelyekről a jövő szezonban sokat, ó nagyon sokat fogunk még írni és beszélni.

(b. e.)

MESSAGER OPERÁJA: „Monsieur Beaucaire” Newyorkban

(A „Vogue”-ból)

Tóni emlékei Rövidt.

agyon nehezen szántam rá magam, hogy felmenjek abba a szobába, ahol Tóni meghalt. Sokszor elmentem a kapu előtt, de nem tudtam bemenni. Par nap előtt ott ültem a betegágya mellett, reménykedve beszélt a jövőről, terveiről. Még a koporsóját magam előtt látom és a Tóni sápadt arcát, összeráncolt homlokát és a keserű ironikus vonásokat a szája szélén, amelyek a halálban sem akartak megenyhülni. Mégis felmegyek. Milyen a szobája most nélküle? A tárgyak, amelyeket itt hagyott mit szólnak róla, hogyan siratják: a szerepek, kották, meg a cilindere, szegény, gazdátlan jószág. . .

Remeg a kezem, mikor bekopogtatok. Azelőtt ilyenkor mindig kis cédula szokott lenni az ajtón, ezzel a felírással: Nem vagyok itthon. Erről tudtam meg, hogy Tóni itthon van. Aludt, nem akarta, hogy idegenek zavarják. Én nem voltam nála idegen. Most nincs kiinn a cédula és Tóni nincs itthon. . .

Felesége, meg a régi szakácsné van a lakásban. Ennek a szakácsnénak a kis gyerekétől kapta el Tóni a spanyolt. Az orvos is ezt mondta. Intette Tónit, hogy ne csókolja annyit a gyereket. De Tóni nem fogadott szót. Nagyon szerette a gyereket. Neki nem volt. A csöppség egy napon halt meg Tónival. Egy napon is temették őket. Mondja az anyja:

— Most tovább csókolja az öreg urat!

Felesége gyöngélkedik most. Éjjel-nappal ápolta az urát, a sok virrasztás levette a lábáról. Nem mennek be a szobába.

— Nyolc napig úgy kell hagyni a szobát — mondja özvegy Nyárainé. Nem is tudok bemenni. Rettenetes nézni az ürességet nélküle.

Kérdezgetek utolsó óráiról.

— Nem tudta szegény, hogy meghal. Csak az utolsó nap voltak ilyen gondolatai. Délután öt óra felé azt mondta nekem: „Annuskám, hogy lehetne még egy kicsit élni?” Én vigasztaltam, hogy pár nap mulva felgyógyul. El is hitte. Fennjárt Korcsmáros Nándor, ő mondta néki, hogy majd kiviszi

tidülni a szigetre. Ezt nagyon várta. Egyre azt emlegette, hogy csak már kinn lehetne a gyönyörű szigeten. Utolsó perceiben aggonizált és németül beszélt magában. Legutolsó szava ez volt: „Theata”.

Ahítatosan, meghiúsultan benyitok a szobába, ahol Tóni meghalt. Az ablak nyitva, besüt a márciusi nap. Ugyanaz, amelyik most a sirdombját is simogatja. Ágya mellett az éjjeli szekrényen gyertya ég. Pár ujság és egy német könyv, a címe: Kaincz. A falon nagy olajfestmény, Tóni körgallérral, cilinderben. Két kép Lewinskyről. Egy pár Kaszanova felvétel berámázva és egy-két családi kép. Egyébb semmi. Se koszorúk, se szalagok. Pedig sokat kapott Tóni életében, de nem őrzött meg egyett sem. Kinyitom a könyvszekrényt. Össze-vissza dobálva egy csomó könyv. Csupa szindarab, versek, pár filozófiai munka. Goethe, Heine, Schiller eredetiben. A kis szekrényben Somlyó Zoltán versei, Ezeket olvasta utolsó nap délelőttjén. Keresgélünk, hogy valami régi emlékre bukkanjunk, semmi sincs.

— Folyton kóborolt szegény — mondja a felesége — és akármit vitt magával, sohasem hozott haza egy darabot sem. Se könyvet, se ruhát. Most is lenn hagyta mindenét Kaposvározt.

A fiók fenekén pár kotta. „A szegény gavallér” „A vén cigány” és Heltai Jenő kézírata, „Az apróhirdetés”. A kották alatt régi összehajtott szerep. A „Szabin nők elrablása” Rettegi Fridolin. A legelső lap tele van nevekkal, akik Nyárai Tóni előtt és után játszották a szerepet. Némelyiket már alig lehet elolvasni. A legrégibb: Br. Bórán Gyula 1885. [Debreczen. Aztán: Réthey Lajos 1888. május 30. „Nagyságos Vendrei ténsúr”. „Andorffy Péter”. „Kendy Kovács 1889. dec. 30”. Aztán a fiatalabb generáció: Virágh Ferenc, Izsó Miklós, Magyar Lajos. Két direktor bélyegzője van a szerepen, Krecsányi Ignác és Polgár Sándor. Az utolsó oldalon: „szerepezte Szabó Anti”. Mindnyájan híres, régi színészek voltak. Tóni neve nincs rajta. Ő ilyesmivel nem törődött.

Talán el sem olvasta. Sugó után tanulta meg szerepeit. A szekrény mellett törött cilinder skatulya, benne az a cilinder amelyet csak a halál tudott tőle elválasztani. Ez a legszomorubb. Ez a cilinder Tóni nélkül. Mit fog ez most csinálni? . .

A gyertyatartó mellett alig szítt szivar. Utolsó óráiban gyújtott rá, de csak pár szippantást égett. Ezt a szivart, meg a Rettegi szerepet nekem adja Nyárainé emlékebe. Most is itt van a belső zsebemben. Hogy szeretett szivarozni! Egy könyvből régi kép esik ki. Valami orosz társulat, az Élő halott első felvonásából. Nagyon büszke volt erre a szerepére Tóni, vidéken sokszor játszotta. A lelke a dráma felé vonzotta, de a fizikuma már nem igen bírta az erősebb kitérőseket. Betegsége előtt egy nappal beszélgettem vele egész délután. Természetesen kedvenc témájáról a híres osztrák, olasz és német színészekről. Azt mondta, hogyha meghal, szeretné, ha őt is elhamvasztanák, mint Girardit és Mittervurzt.

Az ágy felé tekintek, ahol feküdt. . . Mintha látnám. A gyertya fényét elhomályosítja a napsugár.

Elgondolom, a halál hívta Tónit és nem mondhatta, hogy „Majd a segédek kérem alássan”, hanem azt kellett felelnie: „Majd én magam megyék kérem alássan”. És ment.

Zsoldos Andor,

Nádas Sándor : Krisztina sorsa.

em is a Krisztina sorsát mondja el Nádas Sándor, hanem Rudolfét. Ez a Rudolf dcrék, jó fiú ; pesti ujságíró, aki szereti Krisztinát. Krisztina is derék, jó leány ; egy sétatéri őr gyermeke, akit a Sors a kokottí pályára kerget : démon lesz, pesti démon, ártatlan arccal és ártatlan szívvél. Kettőjük közül

Rudolf a szimpátikusabb. Mert ő nemcsak Krisztinát szereti, hanem az igazságot is, amelynek bátor és szókimondó harcosa...

Nádas Sándor is bátor, szókimondó harcosa az igazságnak. Regényében Budapestről, a kedves, drága, bűnös városról mondja el az igazságot színesen és megkapóan, érdekesen és okosan. Ennek a városnak a típusai vonulnak föl az olvasó előtt és amint ráösmernék a regény alakjaiban a közelmúlt szereplőire, ráösmernék Budapestre is, amelynek életét rögzíti meg regényében az író. Ez adja a könyv érdekességét főképen és az a rengeteg finom megfigyelés, amely azt bizonyítja, hogy Nádas ösmeri az embereket, a veséjükbe lát, a hibáikat tudja, a gondolataikat eltalálja, az érzéseiket megrögzíti. Mintha egy klubfotelben ülve a barátainak mesélne, úgy mondja el a Krisztina és Rudolf szerelmének históriáját s az előadás mindvégig leköti figyelmünket, ébren tartja érdeklődésünkkel. Ezért, főképen ezért jó könyv a Nádas Sándor könyve. Ezért a vonzó előadásért, ezért az érdekes meséért, ezért a tükörképért, amelyben Budapestet, ezt a züllött, romlott, drága és nekünk annyira szerelmetes várost és annak embereit ismerjük fel.

(f. j.)

Tamás Ernő: Elmult csodák.

Tamás Ernő neve nem ismeretlen név. Itt-ott találkoztunk már egy-két értékes sorával és most, a kötetben összegyűjtött ötven versével alkalmat ad, hogy jobban megismerhessük. Csöndes, halk szavu ember, aki nem szereti a lármát, a túledést. Kötetének rövid előszavában meg is jegyzi: „A törtétek piaci lármájából elvonatkozva, az extázis magasságaiban éltem ki rajongásaimat. . .” Nem a csengő-bongó versikék

költője és minden során érezzük, hogy lelki szükségből ír. Írásai egy fantasztikusan összekuszált krizantémra emlékeztetnek; őszinte, igazi lírai-költő, akinek minden sora mögött ott él beteges, nagy vágyaiban, véres vajadásai-ban, fájdalmas vonaglásaiban — maga az ember. Nem a hétköznapi költője. Szinte hiszterikus kapkodással menekül hol egy szép vonalú női lábhoz, hol egy különös, pompázó virághoz; majd egy görög-vázakép előtt áldoz sötét óktávokat. Szereti Heinét, Nietzsche-t, Wilde-t, de különösen a nagy görög kultúra ád nemes patinát verseinek. Írásai mögött egy embert látunk, akinek semmi sem fontos; egy elégedetlen rajongót ismerünk meg, aki a „Végtelenség-isten”-ben így könyörög:

„ . . . Ne adj nyugdíjt és öregséget:

Öregnek lenni rut és véték.

— Öregség a szépség halála

Krizantémum fonnyadtra válva —

De adj fiatal tiz husz évet,

Hogy felöleljek minden szépet. . .”

Mindent összevetve Tamás Ernő értékes ember és reméljük, hogy legközelebb formákban is tökéletesebben látjuk viszont.

Külön kell megemlítenünk a „Pax” kiadóvállalat részvénytársaságot, amely a mai viszonyok között szokatlan bőkezűséggel állt az ifjú poéta mellé, hogy könyve megfelelő szép köntösben jelenhessék meg. Csak dicséretet érdemel az új kiadóvállalatnak ez az önzetlen törekvése és reméljük, hogy ez a könyv is, mint a „Pax” eddigi kiadványai, sikert fog aratni.

A kötet fedőlapját Tamás Elemér művészi rajza díszíti.

(l. a.)

A biborruhas asszony

Gaál Andor regénye

olt egy lány a Maximban — Viola, — ott volt, ott mulattatta a részeg vendégeket, ivott velük, énekelt nekik, — de különben olyan volt mint akármelyik pesti urilány jólnevelt és tiszta, — ártatlan. Itt kezdődik Gaál Andor regénye.

A biborruhas asszony, meredten fekszik a földön, halk hörgések tolnak az ajkára, azután meghal. Violát megfojtották . . . Itt végződik a regény. Ami e két momentum közt van, az csupa éles megfigyelés, meleg szív, józan gondolkodás. Amit mond Gaál Andor az mind művészi, mind őszinte. Stílusa

keresetlen és magyar — talán a legfőbb erénye, hogy igazán magyar — egyszerű, minden sallang és cifraság nélküli. Viola tragédiája lüktető, életből vett, a miliőt ismerjük mindnyájan, a pesti lóversenyterek, bárók, mulatóhelyek világa — az alakokkal már találkoztunk mind — vérből valók és husból.

A könyvet a „Pax” r.-t. adta ki, izléses kiállításban. A „Pax” programjához hiven fiatal írókat karol fel áldozatkész-séggel és ezzel nagy szolgálatot tesz kulturánknak.

Az új regény ára 22 korona. Mindenütt kapható.

Heltai Jenő: A 111-es.

issé elkésve, a napilapok és hetilapok elismerő kritikái után szeretnék idejegyezni néhány sort Heltai Jenő új regényéről, amely azóta már elérkezett a divatos regénysikerek legmagasabb fokára is: filmdarabot irtak belőle.

Azt hiszem, ennek a regénynek mindenkire egyformán vonzó hatása abban az írói sajátosságban nyilvánult meg, amelyhez még a legnagyobb írók is csak bizonyos idő múltán érkeznek el: felülről, nagyon magasról nézni a dolgokat és egy keleti bölcs nyugalmaival tudatosan játszani az olvasó szívéen és idegzetén, ezen a két különös és rejtélyes hangszerezen. És Heltai Jenő a maga írásművészetének pompázó teljességében elérkezett odáig, hogy mint gyermekekkel, úgy játszik velünk, a regény embereit, mint a bábszínház rendezője mozgatja és mi, ha tudjuk is ezt, mégis elfeledjük, mialatt kezünkben tartjuk a könyvet és minden idegzetünkkel részt veszünk a regény embereinek lebilincselően kalandos történetében és kinyitjuk a szívünket néhány órára annak a szuggesztív hatásnak amely Heltai Jenő kivételes egyéniségén keresztül a könyvből kiárad.

Különösen közel férközött hozzám ez a regény, amelynek minden sorában a jóval felettünk álló Heltai Jenőre ismertem, a nyugodt és bölcs íróra, akinek a lírája az egész élet iránt való fölényes megértéssé nemesedett, a humora pedig valóság-gal életfilozófia lett. És még sok minden van ebben a regényben, amellyel közel jön az ember szívéhez, nemcsak a történet izgalmassága, (hiszen ez a legprimitívebb érdeme egy regénynek), hanem azok az egyéni finomságok, amelyek egy-egy mondatból is kiragognak.

— A nő felém nyújtotta a kezét. Gondolkoztam, vajjon rá üssek-e. Aztán megcsókoltam. Mindig így hibázzuk fel az életünket.

Minden oldalon ilyenek vannak. A filozófus nyugalma és finom fölénye játszik az ember szívéen. Ne tessék haragudni reám, hogy ide merem írni: Heltai Jenőből a költőből bölcs és filozófus lett és ez a legnagyobb magasság, ahová az élet a költőt, vagy a költő önmagát felemelheti.

Balassa Emil.

Uj műsor az Andrassy-uti színházban.

Árcius tizenhatodikán lesz az új műsor bemutatója és ha adhatunk valamit a befentesek véleményére, akkor most mutatják be a kis színház ez idei legjobb műsorát.

Elmentünk ma délelőtt inspíciungot tartani az Andrassy-uti Színházba s a nyers próba alatt is annyit neveltünk, hogy szinte jól esett ez a kis üdülés ebben a valuta-schieber világban.

A színpadon Somlár Zsigmond és a szimpatikus Dénes Gyuri próbálták Zágon István tréfáját, az „Adóbevallás”-t, amin annyit fog nevetni a publikum, hogy a könnye is kicsordul belé.

A nézőtéren csak ketten ültünk: Zágon István, az Andrassy-uti Színház agilis titkára és e sorok szerény írója, akinek keserves beosztása volt ott a próbán, mert ő volt a kísérleti nyúl. A közönség és minden... Az én arcomon figyelte Zágon, hogy tréfája melyik mondatánál fognak a legjobban nevetni. Azt hiszem nem panaszkodhatott rám, mert annyit kacagtam egy magam, mint rendes körülmények között egy egész színház. A szerző nagy sikert aratott velem és még büszkébb lett.

A zongora-szobában az új asszony, Ilosvay Rózsi, illetőleg L. Ilosvay Rózsi próbálja a Zágon-Pallós-féle operettet. A címe: „Lacika házasodik”. Ezt a darabot nagyszerűen játssza meg Ilosvay Rózsi, — könnyű neki mert ő is most házasodott. Az új asszony a régi kis lány maradt a színpadon. Ilosvaynak már sok utánpótlója akadt a bakfis zsánerben, — de utólni őt még egyik sem tudta. Nehéz dolog is utólni az utólréteget. A legközelebbi műsor egyik-másik érdekes darabja a „Bébi”, egy osztrák szerző műve, amelyet Szini Gyula mesterien ültetett át magyar nyelvre.

Szerepel még a műsoron egy „jól végződő dráma” is, „Amerikai párbaj” a címe és Egyed Zoltán írta, akinek egy kis dramolettjét már e helyen nagy sikerrel mutatták be. E darabban a kitűnő Kökény Ilona és az elegáns Abonyi Tivadar viszik a szót, Kökény Ilona most is el fogja ragadni a közönséget. Így nevetni, sirni, kacagni, zokogni más nem tud. Izzó asszonyiságából egy pillanat alatt esik át lányos szelidségbe, skáláján a végletek viharzanak. Asszonyt más úgy megjátszani nem tud mint ő.

Nagyon kacagtatónak ígérkezik már a címe után ítélve is, Paulini Béla, „Az a huncut Krausz” című tréfája is. Boross Géának és Bársony Istvánnak sok alkalmuk lesz, hogy a közönséget a Paulini-tréfával a rosszul-létig megnevessék.

Boross Géza, Rajna Alice, Kökény Ilona, Neogrady Dóra elsőrangú magánszámokkal szerepelnek majd az új műsoron, ami még az Andrassy-uti Színház régi magasnívójú programjánál is nagyobb sikerűnek mutatkozik.

KIS HISTORIÁK

A 3 Ajax.

Azelőtt a Vigszínházban még sokkal vigább élet folyt mint manapság. A vig francia bohózatok felvillanyozták a színészeket is, akik a leghetlebbebb ötleteket találták ki egymás ugratására. Az ugratások középpontjában már akkor is Vendrey Ferenc állott. Számos vig história történt már az ő rovására.

„A 3 Ajax” című francia vígjáték ment akkor a Vig-ben. A darab második felvonása egy törvényszéki tárgyalóteremben játszódott. Vendrey volt törvényszéki elnök. Fekete talárban trónolt az elnöki emelvényen. Mivel szerepében fel kellett olvasnia valamit az előtte heverő aktából, — nem is tanulta meg a szerepét, hanem beleírta az aktába és onnan olvasta fel a szemüvegén keresztül, — mert tudvalevően rövidlátó és szemüveg nélkül olvasni nem tud.

Ezt a gyengéjét használta fel ellene Szerémy Zoltán. Megkerítette valahogyan Vendrey szemüvegét és bekente tintával, úgy hogy azon nem lehetett keresztüllátni.

Elcsengett a végszó, Vendrey felkapta a cvikkert, nagy gonddal az orrára helyezte, megigazította, tapogatta, feltette, levette — de nem látott rajta semmit. A szerepét nem tudta elolvasni. Zavarában felkapta a csengőt és elkezdte rázni. De a csengő nem szólt. Rázta, rázta, lóbálta, de a csengő sehogyan sem akart megszólalni. A közönség már kacagott, a színészek hasukat fogták nevetgükben, csak Vendrey ült halálos komolysággal a podiumon és verejtékezve rázta a csengőt, amely hiába nem tudott megszólalni a — nyelve nélkül, melyet Szerémy gondos keze már eleve kiszedett. Valahogy azonban mégis lement a függöny.

Vendrey véres bosszura szánta el magát. Félrehívta Bárdy-t, — aki megvallotta, hogy Szerémy volt a tettes.

— Revanzsálom — sugta Vendrey.

— Hogyan?

— Pudert tesz a kalapjába. Ha felteszi a kalapját, tele lesz puderral!

Azután elgondolkozott az öreg. Jóságos szíve felülkerekedett gonosz indulatain.

— Nem fogom beleönteni a pudert! Sajnálom Szerémy ruháját! Majd mást eszelek ki! Sajnálom Szerémyt!

És elment mást kieszelni...

Bárdy pedig elmesélte Szerémynak, hogy milyen galád merényletet eszelt ki ellene az öreg. Szerém dühös lett, azután elindult határozott léptekkel Vendrey öltözőjébe. És teletömte az öreg kalapját puderral...

A harmadik felvonás után sokan ültek Vendrey öltözőjében. Szerém is ott volt. Az öreg öltözött és így szólt Szerémhez:

— Megszántalak! A szemüvéért és a csengőért pudert akartam önteni a kalapodba. De nem tettem. Nekem van szívem!

Már a kabátját vette fel. Azután a tükörhöz ment. Elégedetten gusztálta magát. És így szólt:

— Nekem van szívem!

Keztyűt huzzott. Azután felvette a kalapját. Szerém eltűnt az öltözőből. Jobbnak látta eltűnni.

Az öreg tele lett puderral. Fehérebb volt mint a lőcsei fehér asszony. Krákogott és köpködött.... És konstátálta, hogy aki másnak vermet ás, az maga esik bele, aki pedig nem ás másnak vermet, az egy — szamar.

Heltai Jenő autogrammjá.

olt egyszer egy kislány Pesten, aki mint a legtöbb pesti kislány, autogrammot gyűjtött. Az autogrammgyűjtés nagyon nehéz és komoly foglalkozás, a gyűjtőknek naphosszat kell ácsorogniuk, verekedniük, míg egy-egy autogrammot kapnak. Az autogrammgyűjtők keserves kálváriáját végigjárta a fentnevezett pesti kislány is, hosszas fáradozás után elérte, hogy autogramm-könyvében kétszáz aláírás diszelt. Volt fedákja, gombaszögije, kosáryja, pufija, — volt beregije — minden színész autogrammját megszerezte. Volt molnáryja, hercege, földese, drégelye, már minden színházi író kezevonásához hozzájutott, de — csak egyhez nem, — heltaija nem volt. Fentnevezett pesti kislány nem tudott éjszakánta aludni. Álmában mindig kísértette egy papírlap, melyre Heltai Jenő nem írta autogrammját. A kislány mindent megpróbált, naphosszat lötött-futott, de nem és nem tudott Heltai-autogrammhoz jutni. Ő volt az a bizonyos kislány, akinek a színházi lapok ezt írták a szerkesztői üzenetekben: „Heltai rajongó: Autogrammot nem ad, ne is próbálja.”

A kislány azért gondolt merészet és nagyot és mégis megpróbálta. Zárt borítékban elküldött Heltainak egy Heltai fényképes levelező lapot. Ravaszul megcímmezte a fényképet saját magának. És a következő esdeklő sorokat írta a fényképhez:

„Drága mester, írja alá ezt a lapot és dobja be a legközelebbi postaládába. Bélyeg van rajta. Tisztelettel rajongója.”

Azután várt a kislány. Számolta a napokat, az órákat, perceket izgatottan. És a lap visszajött. És remegve olvasta a következő sorokat a fénykép hátán:

„Autogrammot elvből nem adok. Heltai Jenő”.

Péchy Erzsi „A kis leány“-ról.

„Pünkösdi rózsza” még mindig táblás házakat csinál, — de a Revü Színházban már „A kis leány”-ra, Szomory Emil és Stephanidesz Károly operettjére készülnek. Az új operettéről eddig csak az szivárgott ki, hogy Péchy Erzsi egyik legjobb szerepe lesz és nagy-nagy kedvvel készül erre a részére írott szerepre. Felkértük a művésznőt, hogy mondjon egyet-

mást új szerepéről.

— „A kis leány” a legkedvesebb operett, a melyet ismerek — mondta. — Pedig sok operetthez volt már szerencsém. Szerepem az a szerep, amelyet pályám kezdetén elképzeltem magamnak. Egy tizennégyéves intézeti növendéket játszom, rossz, rakoncátlan, de kedves és jószívű kislányt, sok bonyodalomnak az okozóját. Így még nem örültem szerepnek. Izgatottan készülődöm, hogy sikerre vígyem. Úgy érzem, mintha egyenesen nekem írták volna, annyira a testemre van szabva.

— A zene csodaszép, — mondta tovább — fülbemászó, kedves muzsika, amely alkalmas magasabb ambícióim kielégítésére is. Partnereimmel: Galettával, Balogh Böskével, Tompa Bélával együtt örülünk „A kis leány”-nak, — amely nekik is pompás alakításokra nyújt alkalmat. Boldog vagyok, hogy ilyen jó szerephez jutottam, azt hiszem, nagy sikerem lesz. Ilyen operettben, ilyen szerep csak nagy sikert jelenthet. Mondom, ilyen izgatottan még premiert nem vártam.

JAKOBY VICTOR és FRITZ KREISLER operettjének az „Almavirág”-nak
newyorki előadásáról

a primadonna: Wilda Bennet nagy jelenete

(Amerikai felvétel)

Nemcsak Péchy Erzs, hanem az egész Revü Színház lázasan készülődik a bemutatóra, melynek végleges dátumát még nem határozták el.

Az új operettben Péchy Erzs szerepén kívül még egész sora van a jobbnál-jobb szerepeknek. Pompás szerephez jutott *Magaziner* Erzs és *Galett* Ferenc is csak jót mondott új szerepéről, amelyre izgatottan készülődik. Félreteszi a fotografáló masinát és elmegy, hogy udvaroljon a legszebb pesti bakfisnak. *Tomp* Béla egy grófot játszik az új operettben. Úgy volt, hogy csak báró lesz, de előlépett gróffá. Most azon sopánkodik folyton, hogy honnan vegyen grófi ruhátarat. Pedig ezen nem kell sokat törnie a fejét, hiszen eddig akármit is játszott, mindig olyan elegáns volt, mint egy gróf.

Simonyi, *Gallay*, *Horty* is mind jó szerephez jutnak. Ők félnek az új operettől. Annyira megszokták már a „Püskösdi rózsá”-t, hogy nehezen tudnak megenni nélküle. Félnék, hogy össze fogják keverni „A kis leány” és a „Püskösdi rózsá” szerepeit — megszokásból. De ettől eltekintve, örülnek ők is.

A legboldogabb az egész színházban Péchy Erzs... És ha a prima-donna boldog, akkor a darab biztosan jó.

Csendélet az Apolló Kabaréban.

— A Zsazsa! A Rózsahegy! A Békeffy! — Ezt a három bűvös nevet hallani mostanában az Apolló Kabaré környékén, este 10 óra felé, mikor az emberek kitódulnak a kis színházból, valami jóleső érzéssel a lelkükben; hogy sokat láttak, szépet láttak, jól mulattak. A Zsazsa, a Rózsahegy, a Békeffy, a Mály, a Gózon, a Herczegh, a Szentiványi és a többiek pedig szintén jóleső érzéssel ülnek össze az öltözők tájékán, boldogok, örülnek, mert sokat adtak, szépet adtak, sok melegséget varázsoltak a szenvedő pestiek szívébe.

Németh Juliskáról folyik a szó, a nagyszerű művésznőről aki elmegy közülünk. Busulnak, mert már nagyon összenőttek vele az Apolló színpadán.

— Ne busuljatok gyerekek — vigasztalja őket a drága Juliska... Visszatérek a fecskékkel.

Békeffy államtitkár ur szomorúan válaszol.

— A fecskék nem jönnek vissza! Azok sem kapnak vizumot!

Mály Gerő még nem öltözött át. Parasztruhában pipázik, amúgy magyarosan.

Mióta paraszt vagyok, — mondja, — nincs egy nyugodt percem sem. Ismerőseim, rokonaim, barátaim nem hagynak nyugton. Mind tolast akar tőlem, meg vaját, meg csirkét! Hunnan vegyem!

Rózsahegy megkérdi.

— Mér nem gyűsz énhozzám ecsém? Csirkét adhatok!

— Hunnan?

— Hát a színiiskolámban van elég. A szárnyuk még kicsi, — most kezdik csak bontogatni... Olyanok mint ez itt ni! — És rámutat *Mihályi Vilcsire*, — aki sértődötten felel vissza.

— Nem is vagyok olyan fiatal!

— Nem-e? Napról-napra fiatalabb leszel. Két-három év múlva már gyerekkocsin fognak a színpadra feltolni!

— Majd én tolom azt a kocsit — mondja a bájos *Faragó Sári*.

— Nézzétek ott jön egy civil — teszi hozzá.

Mind arra néznek.

Kis fekete ember lépett közéjük.

— *Vidor Ferikét* keresem!

— Nincs most itt, mondja a bájos, drága *Wessely Ily*.

— Kérem nekem sürgősen beszélnem kell vele. Életkérdés! A kedves fiatal asszony — *F. Homoky Paula*, hamarosan előkerítette *Vidor Ferikét*. Az idegen eléje áll.

— *Ciráky Hugó* vagyok, művésznő, — mondta. Engem ma délelőtt a művésznő miatt kidobtak a belügyminisztériumból?

Vidor Ferike sóbálványá meredt volna, ha a só nem lenne olyan drága.

— Miattam? Én miattam?

Az idegen olyan szomoruan felelt, mint egy mártyr.

— Ön miatt isteni művésznő. Én *Ciráky Hugó* vagyok. De nem mindig voltam *Ciráky*. Én *Ceisler* voltam. A *Hugó* megmaradt. Szóval *Ceisler*ről magyarisítottam a nevem *Cirákyra*.

— De mi közöm van nekem ehhez? — kérdezte *Vidor Ferike*.

Az idegen olyan szomoruan folytatta, mint két mártyr.

— A *Ciráky* névvel meg voltam elégedve egészen tegnap estig. Tegnap este eljöttem kérem ide az *Apollóba*, — és hallottam az ön nótáját művésznő, — a *Ceisler* urat! Így hívtak engem azelőtt. És *Hugónak*. Gondoltam, — mégis csak gyönyörű név az én régi nevem ha ilyen gyönyörű asszony ilyen gyönyörűen elénekli! Ezért felmentem ma délelőtt a belügyminisztériumba, hogy csinálják vissza a dolgot, hadd lehessenek én megint *Ceisler*, hadd hissek, hogy a *Vidor Ferike* nekem énekel esténként az *Apollóban*. . . Erre kidobtak! És én most azért jöttem el, hogy művésznő a kedvemért ezentul *Ciráky-t* énekeljen *Ceisler* helyett — az én kedvemért. Tegye meg!

A kis fekete embert csak nagynehezen lehetett kidobni. Olyan szomoruan távozott mint három mártyr.

A társaság középpontjában természetesen *Fedák Sári* áll. Kimerülten pihen meg egy karosszékbén, — joga van ahhoz, hogy fáradt legyen, mert ő

FARAGÓ SÁRI, az Apolló Kabaré tagja
(*Labori felvétele*)

WESSELY ILI, az Apolló Kabaré tagja.

Lassan a színészek is hazamennek. Magyar és Ujváry nem mennek haza, nekik dolguk van még egy vendéglőben . . . És a köruton rájuk mosolyognak az emberek.

— A Zsazsa! A Rózsahegy! A Békeffy!

ANTAL ERZSI karikatúrája.

ma a legtöbbet dolgozó színésznő Budapesten. Dél előtt a Király Színházban próbál, este mielőtt eljön az Apolló Kabaréba, még végigjátssza a „János Vitéz”-t, — éjszaka pedig táncpróbái vannak és a Czigánygrófnőbeli toalettjeit varrja. A „Szép Salamon Sári” előadásán azonban nem látszik meg, hogy Szép Salamon Sári aszszony egy félórával előbb János vitéz volt és hogy fáradt szegényke . . . Sőt: harcias, helyre menyeske a Szép Salamon Sári . . .

Fedák Sári nevetve újságolja, hogy tőle mostan már nemcsak autogrammot és fényképet kérnek, — hanem ujlenyomatot is.

— Ez egy új dolog — mondja Haraszthy Mici. Tudjátok, hogy minek kéne ezt elnevezni?

— Örültségnek — mondja Pártos Gusztáv.

— Nem! Hanem fedáktiloszkopiának . . .

AZ-ÖLTÖZTETŐNÖ - CEVELEL

Igen tisztelt Szerkesztő Ur, ezennel itt ülök megint, hogy elmondjam Magának a legfrissebb Pletykákat és mért ne tenném teszem is, elvégre pletykázás az élet sója, ábrándozás a megrontója és erről jut eszembe, hogy a *Mészáros Gizáné* nacsága, aki a betegsége után a Semmeringre utazott egy kis üdülésre, most hirtelen elhatározással Bécsből Olaszországba utazott és általján igen nagy mostanában minálunk az utazási kedv, ime: a *Vidor Ferike* nacsága is elszerződött Amerikába és már májusban áthajózik az újvilágba; viszont a *Mály Gerő* nacságos és művész ur a *Huszár Károly* nacságos és *Pufi* urat hívja, csalogatja a dollárok hazájába és arról is szó van, hogy a *Zsazsáné* is Newyorkba költözik az őszszel, viszont a *Csáky* nővérek, a *Frici* és az *Irén*, akik a *Vigszínháznak* voltak a tagjai, már ki is vándoroltak és most Prágában vannak szerződésbe, ahonnan ők is Olaszországba mennek; de valamennyiök közül eddig a *Bázdár Gittáné* járt legjobban, hiszen teccik rá emlékezni a *Vigszínházból*, meg a *Magyarkából*, az érdekes szöke fejére, a merészen pisze orrára és Bécsben olyan óriási sikere van mostanában a *Ronacherben*, hogy ő a legdivatosabb nő a kedélyes városban és tele van a város pompás plakátjaival, amelyeket a kitünő *Vértés* rajzolt neki és a táncával nagy szenzációt kelt, meg a ruháival és a kalapjaival pláne, amelyeket a *Molnár Gizelláné* külön vonaton szállított neki Bécsbe és erről jut eszembe, hogy a *Drégely* Gábor nacságos és szerző ur meg akar nőszülni és jelentkezni lehet nála naponként délután 3-tól 5-ig, szökek és molettek előnyben részesülnek és a *Faludi* Jenő nacságos és igazgató doktor ur már ismét Bécsbe utazott a héten és az *Erdélyi* Géza nacságos és művész ur is vőlegény; viszont a *Rigócz* Mariskáné nacságánál nagy vacsora volt a héten és az első fogást este tizkor szolgálták föl, az utolsót pedig másnap reggel tizkor és erről jut eszembe, hogy a *Rajna* Ferenc nacságos és szerző ur átadta az új operettjét a Városi Színháznak, ahol is a jövő szezonban fog színre kerülni, viszont a *Szomory* Emil és *Stephanidesz* Károly kedves operettje már legközelebb megjelenik a Revü Színház színpadán és érdekes, hogy a *Péchy* Erzsíné nacsága a belépő dalát telefonon át tanulta meg, mert a *Stephanidesz* Károly nacságos és zeneszerző ur a zongorára állította a telefont és úgy zongorázta a szép számot, a *Péchy* Erzsíné meg otthon, a lakásában egyszerűen a füléhez fogta a telefonkagylót és így hallgatta a nótát; ellenben a *Magaziner* Erzsíné nacsága Abbáziába készült és már meg is volt az utlevele, meg a himlőoltási bizonyítványa hozzá, de ekkor ráosziották a *Szomory-Stephanidesz* operettben az angol kisasszony szerepét és ő a *Szomory* Emil kedvéért vállalta is a szerepet és már úgy próbál a drága, hogy öröm nézni és a *Király* Ernő nacságos és művész ur kiköltözködött a Margitszigetre,

mert a tiszta, jó levegő jót tesz a hangjának és a *Solti* Herminné nacsága viszont Balaton-Füredre utazik, mert ha már szalmaözeveg, hát legalább jól akar élni és mért ne tenné teszi is, elvégre jóélés az élet sója, ábrándozás a megrontója és erről jut eszembe, hogy a *Korda* Sándor nacságos és főrendező ur nem tér többé vissza a Corvinhoz, hanem a bécsi Sascha-gyárhoz szerződik, viszent a Corvint ezentul *Stead* angol ezredes, *Strasser* Richárd és *Neumann* Miksa vezetik kizárólagosan és a *Hevesi* Sándor nacságos és főrendező urat már ők szerződtették; de a *Geiger* Irmáné nacsága 2000 dollárt kapott Amerikából, a nővérétől és ez összesen egy félmillió és most az Irmus a leggazdagabb nő a Royalban; én pedig ezennel itt ülök és zárom Soraimat, mert még meg kell masszíroznom a *Gyárfás* Dezső nacságos és művész urat, aki fogyó kurát tart és mért ne tenném teszem is, elvégre mi rossz van abba, hogy szeretek vele jóba lenni, amit igen tisztelt Szerkesztő Urnak is melegen ajánlok és maradok kiváló tisztelettel kedves barátjódja
az öltöztetőnő.

Péchy Erzsi — Szép Heléna. Junius elején nyitja meg szezonját *Bródy* István igazgatásában a városligeti Scala színház. A megnyitó előadáson Offenbach „Szép Helénája” kerül színre Péchy Erzsszel a címszerepben.

Magyar színszek Amerikában. Egy amerikai színházi ember, aki most érkezett Budapestre, a *Színházi Világ*-nak a következő érdekes dolgokat mondotta el a Newyorkban élő magyar művészekről: *Keleti* Juliska, aki a „Tatárjárás”-ban Riza bárónőt játszotta volt az operett vigszínházi előadásain, egy előkelő amerikai színháznak a primadonnája. A művésznő nagy karriert csinált odakünn: népszerű, ösmert és elsőmért tagja a newyorki színházi világnak. Ugyancsak amerikai színésznő lett *Hajós* Miciből, aki három év óta játsza egyfolytában a „Sári” című operett főszerepét. Ez az operett voltaképpen a *Kálmán* Imre „Cigányprimása”, amelynek óriási sikere van Amerikában. A legnagyobb karrier azonban a *Üyenge* Annusé, aki mint operaénekesnő arat nagy sikereket amerikai színpadokon. — Ami a newyorki magyar színészetet jelenti, az bizony igen szerény körülmények között működik. Egy nagy teremben, a Public Scool termében tartja előadásait, igazgatója *Palásthy* Sándor, primadonnája *Tábori* Frida, komikusa *Horváth* János. Főleg régi operetteket és népszínműveket játszanak a newyorki magyarok pártfogása mellett.

Karenina Anna, a címe *Hubay* Jenő új operájának, amelynek bemutató előadását az operaház igazgatósága még erre a szezonra ígérte. A bemutatót azonban — mint értesülünk — most újból elhalasztották egy szezonnal, mert a darab diszleteinek és kosztümjeinek költségét öt-hatszázezer koronára rúgnának és ezt operánk jelenlegi budgetje nem bírná el.

A behozatali tilalom életbelépte óta sok cikk, melyből már amugyis csekély készletek voltak hazánkban, ugyszólván eltűnt az áruclacról. Így van ez a hangszerekkel és a hurokkal is, ami nagy csapást jelent örvendetesen izmosodó zenekulturánkra. Ebben a helyzetben még szerencse, hogy *Sternberg* hangszergyára vállalkozott — legalább rövid időre — a hazai szükségletek kielégítésére úgy, hogy az ideai zenei évad ezáltal biztosítva van.

KEDVES FARAGÓ!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

A kérdés:

Kedves Faragó! Lehet-e valaki jó filmszínész nő anélkül, hogy valaha igazi színpadon is játszott volna?

Üdvözl Balassa Jenő.

A válasz:

Amint a példák igazolják, a világ leghíresebb filmszínészei és színésznői között sok olyan van, aki soha színpadon nem játszott, legfeljebb igen kis szerepekben statisztált. *Psylander* is ilyen volt, *Asta Nielsen* is. De így minden esetre sokkal nehezebb felvergődni a nagy népszerűsége, mintha a színész a színpadon megalapozott hírnevével már előre garantálja a film sikerét. Színpadról áttérni a filmre minden esetre sokkal könnyebb és hálásabb, mint mindjárt a filmnél kezdeni. És én a felsorolt példák ellenére mégis azon a nézeten vagyok, hogy filmen csak az játszhat jól, aki a színpadon is tud.

A kérdés:

Kedves Faragó! Feltett szándékom, hogy meghonosítom Pesten a kalapnélküli nyári divatot, mert nagyon drága a kalap. Vajjon segítségemre lesz-e ebben a többi színész nő?

Üdvözl Haraszi Mici.

A válasz:

Kedves művésznő, tudom, hogy a múlt héten már néhányszor végig sétált a kedves Faragó Sárival együtt kalap nélkül a dunaparti korzón. A hölgyeknek és uraknak nagyon tetszett is az új divat, de félek, hogy míg a férfiaknak egy utolsó ezerkoronásuk van a zsebükben, addig az asszonyok új kalapban fognak járni. Az új divat mindenesetre szép és célszerű volna. De mit szólnának hozzá a kalapszalónok?

Egy szorgalmas olvasó. A beküldött vers hallatlanul rossz vers. Sőt: nem is vers. Nem tehetjük meg tehát, hogy segítségére legyünk a ön lapunk utján ünnepelje bohém kollégáját. — **K. M.** Nem tudunk róla és nem is hisszük, hogy így megtörténhetett a dolog. — **B. E.** Életkorokat nem tartunk számon. Különösen a nők életkorát nem. — **F. S.** 1. Személynök-utca 16. 2. Rudolf-tér 6. 3. Szondy-uica 98/a. 4. Főherceg Sándor-tér 3. — **Ella.** Nem igaz. Pletyka. — **B. B.** Nincs budapesten.

Folytatás.)

A lányok, az asszonyok szinte egyszerre mondták:

— Milyen kedves, milyen szép fiu!

Pierrot semmit sem értett ebből; de azt megértette hamarosan, hogy nem illik tovább ágyban maradnia. Kiugrott hát a párnák közül és egy pillanat alatt jelmezébe bujt. Azután újra meghajtotta magát a vidám társaság előtt és fokozott kedvességgel mondtotta:

— Bon giorno, signorina!

A hölgyek sorra kezét fogtak vele; Vágó Béla pedig karonfogta Tarnai Ernőt és magával vonszolta őt a szoba sarkába, ahol diszkrétan a fülébe sugta:

— Ez a posát én már láttam, de nem tudom hol s mikor!

Tarnai oda se figyelt talán: de mély meggyőződéssel sóhajtott maga elé:

— Ilyen nagyszerű dolgok csak Velencében történhetnek meg az emberrel!...

Pierrot ezalatt összebarátkozott mindenki vel és most apróra elmondotta, hogy hogyan aludt száz esztendőig. Margotról beszélt és seingalti Casanova Jakabról, a kalandorról, aki a szép színésznőt elvitte mellőle.

Az újságíró híven lefordította mindazt, amit mondott. Nem kellett felcíráznia, vagy kiszíneznie Pierrot elbeszélését, mert hiszen az amúgy is elég cifra és színes volt.

— Hát Pierrot színész? — kérdezte valaki és az újságíró hamarosan megfelelt a kérdésre:

— A Rossini Színház művésze.

— Hol van az a Rossini Színház?

— Itt Velencében.

— Jé, én ezt nem is tudtam.

— Most Zaccani játszik éppen benne. Az Ördögöt játsza, a Molnár Ferenc Ördögét. Még nem láttátok? De hiszen ezt meg kell néznie mindenkinek.

Elhatározták, hogy estére mind elmennek a Rossini Színházba.

— De mit csinálunk Pierrott urral? — kérdezte valaki.

— Magunkkal visszük! — hangzott a válasz.

— Ebben a maskarában?

— Ebben hát.

De Pierrot hallani sem akart erről. Minden áron háza akart menni a lakására, hogy átöltözködjék. Alig tudták megértetni vele, hogy száz év alatt bizony egy kicsit elpusztulhatott a gardérobja.

Tízszor is elmagyarázták neki a dolgot és amikor végre megértette, kétségbesett zokogásba fogott.

— Mi bajod, Pierrot, mi bajod? — kérdezte tőle az újságíró és Pierrot szomorúan felelte a kérdésre:

— Hát akkor én Margotomat se találom meg a Rossini Színházban?

— Azt bizony bajosan!

— Pedig meg kell őt találnom! Akárhonnan, akárhová vitte a kalandor, nekem meg kell őt találnom!...

Abban maradtak hosszas tanácskozások után, hogy a segítségére lesznek a szegény fiúnak,

— Mindenekelőtt poroljuk le egy kicsit az öreget! — mondotta Pázmán és már kutatott is egy seprű után.

— Aztán öltöztessük fel és vigyük magunkkal! — proponálta Tarnai Ernő. — Majd én felhívom rája a Beöthy László figyelmét.

— Miért éppen a Beöthyjét? — vágott a szavába az újságíró. — Faludi Sándor is itt van a Lidón, majd bemutatjuk neki a fiut.

— Ezen nem fogunk összeveszni! — fejezte be a vitát Tarnai és öt perccel később már utban voltak a Bauer-Grünvald felé, ahol aztán egyesült erővel kistaffirozták Pierrot urat.

Felöltöztették szépen úgy, hogy amikor Haraszi Mici meglátta, összecsapta a kezét és elragadtatással kiáltott fel:

— Istenem, egész a Beregl!

Mások inkább a Rátkaihoz hasonlónak tartották, de mind megegyeztek abban, hogy szép fiu.

— Mi a neved, kedves Pierrot? — kérdezte meg tőle a kis Jankovich Magda.

— Bepponak hívnak! — felelte a fiu.

— Kedves neved van, Beppo.

A fiu nem felelt, hanem sirva fakadt.

— Miért sírsz, Beppo?

— Mert — neki is úgy tetszett a nevem.

— Neki? ... Kinek? ...

— Margotnak! ...

És azontul, ahányszor az eszébe jött Margot, mindannyiszor sirva fakadt. Pedig be sokszor az eszébe jutott. Mindig csak rája gondolt. És arra a csillagos, szép éjszakára, amikor az övé lehetett volna a szeretett nő; de jött a kalandor és elvitte, elrabolta tőle. Ő pedig aludt! Elaludta a boldogságát!...

STERNBERG HANGSZERGYÁR, Rákóczi-ut 60. sz. (Saját palotájában.)

Amerikai és egyéb külföldi gyártmányú, világ hírhű zongorák és pianók.

„ETOFON“ beszélőgépek tökéletesített új modelljei! Világhírű művészek teljes hang-
lemez-reportolrja.

Az összes hangszerek legfinomabb minőségben! Mesterhegedűk, gordonkák, fuvolák és tárogatók. Zenekari rézfúvós hangszerek, cimbalmok és harmóniumok, fül-, selyem- és acélhúrok. — — — Saját hárflonóda gépjárműre.

Ha most visszaélmodhatná azt, ami elveszett, szívesen aludnék tovább. De nem lehet. Így nem láthatja többé viszont Margotját. Hát mit tegyen? A sírás sem használ. Gondolkozott egy darabig, aztán így kiáltott fel:

— Emberek, segítsetek rajtam!

— Mi bajod? — kérdezte ijedten az újságlíró.

— Vigyetek magatokkal messze-messze országokba, hátha így megtalálom Margotomat! . . .

(Folytatom.)

Faragó Jenő.

Rejtvény.

Megfejtési határidő: 1920. március 20-ika. Azok közt, akik helyesen fejtik meg rejtvényünket, három díjat sorsolunk ki. Első díj: Egy páholy a Városi Színházba; második díj: Szép Ernő regénye: „Lila ákác”; harmadik díj: egy művésznő arcképe autogrammal.

A lapunk 6-ik számában közölt rejtvény helyes megfejtése:

Szép Ernő.

Összesen 470 megfejtés érkezett be. Sorsolás után az első díjat: Jakubik Antalnén (Ujpest, József-utca 4.); a második díjat Kovács György (IX., Közraktár-utca 12/a.); a harmadikat: Dr. Bányász Lászlóné (I., Naphegy-utca 17.) nyerte meg. A nyertesek a díjakat a Színházi Világ szerkesztőségében (V., Lipót-körút 1.) vehetik át.

I. évfolyam. 7. szám.

SZÍNHÁZI VILÁG

1920. március 14-én.

Helyettes szerkesztő: Balassa Emil.

Megjelenik minden vasárnap.

Kiadja: a Színházi Világ részvénytársaság.

Lapzártá: március 9.

Felelős kiadó: Kondor I. igazgató.

Készült: „PAX” nyomdai műintézet és kiadóvállalat részvénytársaságnál, Budapest, V., Lipót-kő ut 1. Telefon 125—96 és 132—19.

Hamisfogakat,

aranyat és ezüstöt legtöbbért veszek. Wyschogrod, Tisza Kálmán-tér 13. — Levelezőlapra jövök.

Szenci gözmozgó nem hirdet

III., Bécsi-ut 96. sz.
Telefonszám 99-93.

HAMIS FOGAKAT

ezüstöt, aranyat és platínát
drágán vesznek **GROSS ANTAL**
BUDAPEST, VIII. kerület,
József-körut 23. sz., félemelet.

Most jelent meg! A BÍBORRUHAS
ASSZONY Regény
Irta Gaál Ancor. Ára 22 K. Megrendelhető a Színhazi
Világ kiadóhivatala útján V., Lipót-körut 1. szám.

Kezdete
fél 7 órakor.

ROYAL KABARÉ

Hét kitűnő tréfa, bohózat, blüett,
szólók és duettek.

Kezdete
fél 7 órakor.

TÖRV. VÉDELME.

FOTÓ
FÉNYKÉPÉSZETI
STUDIOZLET BUDAPEST
RÁKÓCZI UT-80
NAGYBAN - KICSINYBEN
TELEFON: JÓZSEF 2832

Kő- és könyvnyomdai
műintézet, papírkeres-
kedés, üzleti könyvek
gyártása

CILCER és TÁRSA

BUDAPEST, V., DOROTTYA-UTCA 9. SZÁM

Dus választék dobozos levélpapírokban és művészlapokban ■ Telefon: 30-43.

ROYAL ORFEUM

Minden este fél 7 órakor, vasár- és ün-
nepnap délután fél 3 órakor új műsor

CSILLAGOK CSILLAGA

és a VILÁGHÍRŰ VARIETÉ-ATTRAKCIÓK

R a d i o

a legjobb
a leggazdaságosabb
a legtartósabb
fényt adó
terpentinek

cipőkrém

ZONGORA

keresztthuros, rövid, fekete
harmincezer kor.-ért eladó.
WÄGNER, Ráday-utca 18.

TELEFON 338.

PICK J.

TELEFON 170-98.

Alapított: 1897.

FÜSZER ÉS CSEMEGE ÜZLET:
BUDAPEST,
V., LIPÓT-KÖRUT 11. SZÁM.

CUKORKA KÜLÖNLEGESSÉGI ÜZLET:
BUDAPEST,
V., LIPÓT-KÖRUT 15. SZÁM.

LÁSZLÓ ÉS BLAU

Cégtulajdonos: LÁSZLÓ JENŐ.

Szállítási bizományi
és étvámolási üzlet.

BUDAPEST V., Akadémia-u. 15

Telefonszám: 83-36.

Balázs Károly

drogueria

Budapest VI., Damjanich-u. 33.

Telefon József: 28-29.

Háztartási- és pipere cikkek
nagy választékban.

SCHLESINGER ÉS TÁRSA

zsák, ponyva, zsineg

vétel, eladás és kölcsönzés

BUDAPEST, V., Kálmán-utca 14. sz. o Telefon 15-28

Guttmann Béla

harisnya, keztyű,
tricotárak kereskedése

Budapest, IV.,

Koronaherceg-utca 6. szám.

Photocinkografiai műintézet

Kurcz Lipót és Társa

Budapest, VII, Miksa-u. 8.

Telefon: József 53-18

Modern Irodaberendezési Vállalat

HIRSCH és TÁRSA BUDAPEST,
V., Alkotmány-utca 19. szám.

Amerikai Irodabutorok I

Redőnyös kottaszekrények I

GAMBRINUS

étterem és kávéház
Erzsébet - körut 27.

Előkelő családok szórakozó helye.
Zenét délután és este a kiváló mű-
vész Egressy Sándor dirigálja. Ki-
tűnő ételek és italok. Színház után
friss vacsora.

Délután - 5 - órai - tea!

MANYOKY GÍZI, a Király Színház tagja.

(Labori felvétele)

SZÍNHÁZVILÁG

ENKEFFY ICA,
MOZI STAR

Sabori felv.